

ГОРА

2/2010

3⁰⁰ лв.

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

Извънредна промоция на STIHL!

Не пропускайте новото ни атрактивно предложение - промоционални пакети за професионалните моторни триони STIHL на изгодна цена с включени в тях аксесоари

ри според модела:
MS 260 или **MS 361** + брадвичка с кожен калъф;
MS 441, **MS 460** или **MS 660** + универсална брадва* (1400 г).
Заложете на изключител-

ната надеждност, комфортното оборудване и първокласната техника на продуктите с марка STIHL, които ще намерите при дилърите на STIHL в цялата страна.

Сред събитията на века

Блестящата инициатива да се отсеят златните зърна на българските събития през XX век заслужава адмирации за организатори и спонсори. Целомъдрите струи от мотото „Бъдещето се нуждае от минало“. Сякаш ни пробужда, но не от сън, а от днешната действителност, запокитила в ъгъла опита на предците ни. А реформите са все за последно и все с амбиция след сто години да влязат в класацията на великите събития на XXI век. Затова и поуморена от надежда за днес, нацията обръща поглед назад.

Чудесни класации за събития и личности текат по националния телевизионен ефир. Но дали сред златните зърна ще попадне делото на лесовъдите и залесителите, превърнали опороена и обезлесена България в китна градина?

В забвение ли е подвигът, създал и възвърнал живот по сипеи и урви във водосборите на над 2000 поройни реки и долове, с изграждането на 602 500 м³ технико-укрепителни съоръжения и с извършването на над 7 778 000 дка залесявания с изключително противоерозионна цел.

През 2010 г. се навършват 105 години от начало на организираната борба с ерозията. С отдаването от събитията все по-трудно става осмислянето на детайлите от тяхната грандиозност. Но именно тя е основанието, което откроява. Погледнете България. Къде е оголеният като скелет на гигантска риба южен скат на Стара планина от началото на XX век? Къде са сипеите и полупустинните пейзажи на Североизточните Родопи, къде е мъката в очите на селяните със засипани ниви и ливади от Кюстендилското и Трънското Краище? И къде е...признателността?

Затова сред събитията в историята на Българския XX век подобаващо място има укротяването на пороите в България.

2Интервю: Емил ДИМИТРОВ - зам.-председател на
Парламентарната комисия по земеделие и гори:
Новите закони трябва да бъдат прецизни

4105 години организирана борба с ерозията:
Далновидна мисия

6Делнични срещи: Главната забележителност на Доспат

8Световни форуми:
Горите и климатът в международен фокус

10Световен горски конгрес

12Коментар: Лесовъдство и лесоустройство

14110 г. горски печат: Да живее и да умира същевременно
(продължение от миналия брой)

16Структури към Изпълнителната агенция по горите

19Ценоразпис за организирания ловен туризъм в България

21Конкурс за разказ „Така си беше“: Вълча напаст

22Актуална тема: Националната горска инвентаризация
в България - осъзната необходимост?

24Анализи: Пазарът на горскодървесна
контейнерна растителност

26Наука и практика: Борба с орловата папрат

30Гора и творчество: Гората в българските
пословици и поговорки

32Нови книги

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Главен редактор:

инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ

boris@iag.bg

bbgospod@yahoo.com

Редактори:

СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА

banzarova@abv.bg

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА

yulia_sabcheva@abv.bg

(Водещ на броя)

Технически редактор:

инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА

vaniakisiova@abv.bg

Предпечат:

ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА

nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:

ЙОРДАН ДАМЯНОВ

jordan.damianov@abv.bg

София 1303, ул. „Антим I“ №17,

тел.: 988-86-42;

тел./факс: 988-04-15.

<http://www.gorabg-magazine.info>

E-mail: gora@iag.bg

BIC TTBBBG22

IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50

СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.

Печатни коли 4.5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на

08.02.2010 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.

Отделен брой - 3.00 лева.

Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция
по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

CONTENTS

- 2 Interview: Emil Dimitrov - Deputy Chairperson of Parliamentary Commission for Agriculture and Forests: The new legislation has to be precise
- 4 105 years erosion prevention: Clear-sighted mission
- 6 Workday meetings: The main sights of Dospat
- 8 World forum: The forests and the climate in the international focus
- 10 World forest congress
- 12 Comment: Forestry and forest inventory
- 14 110 years Forest press
- 16 Structure of The Executive Forest Agency
- 19 Price-list for hunting in Bulgaria
- 21 Short story competition "This is how it was": Wolf pest
- 22 Current topic: The National forest inventory in Bulgaria - a realized necessity?
- 24 Analyses: The market of the tree seedlings in containers
- 26 Science and practice: The control of the bracken
- 30 Forest and art: The forest in the Bulgarian proverbs
- 32 New books

Емил ДИМИТРОВ - зам.-председател
на Парламентарната комисия по
земеделие и гори, пред сп. „Гора“

Новите закони трябва да бъдат прецизни

Емил Делчев Димитров е роден на 11.01.1964 г. в София. Живее в Етрополе. Средно образование получава в Техникума по автомобили и кари „Вилхелм Пик“ - София. Завършва висше икономическо образование, специалност „Финанси“ в Стопанска академия „Д. А. Цанов“ - Свищов. Работи в частния сектор. Инициатор е за създаването на Ловно стопанство „Елен“ в Етрополския балкан.

Народен представител е в 41-то Народно събрание от 26-и изборителен район София-област. От 29.07.2009 г. е избран за зам.-председател на Парламентарната комисия по земеделие и гори, отговаря за горския сектор. Член е на Комисията по регионална политика и местно самоуправление. Председател е на Групата за приятелство между България и Казахстан. Член е на групите за приятелство между България и Испания, България и Южна Африка. Ползва немски език. Семеен, с две деца.

- Г-н Димитров, кои са приоритетите пред Парламентарната комисия по земеделие и гори за развитието на горското и ловното стопанство в България?

- Започнахме с промени в Закона за лова и опазването на дивеча, които възвърнаха принципите за свободно сружване на ловците. Реакциите за тези промени бяха разнопосочни, но искам да подчертая, че с този закон никой не е имал предвид нищо друго, освен спазването на правата на обикновения ловец и никой не е имал намерение да разрушава или да закрива националната организация на ловците и риболовците. Водещо за промяната бе единствено правото на обикновения ловец да определи къде да членува.

Един от предстоящите приоритети е приемането на нов Закон за горите. Все още се подготвя от експерти на Изпълнителната агенция по горите и Министерството на земеделието и храните (бел. ред.: към 26 януари). Очаква се да бъде обсъден заедно с Комисията, преди да бъде внесен в Министерския съвет. Казусът трябва да се подготви внимателно. Ние сме коментирали принципите, които ще залегнат в този Закон, каквото е разделянето на стопанската от контролната дейност в горските предприятия, и очаквам той да бъде разписан много прецизно в новия закон. Каква ще бъде организацията и технологията, кои от предложенията ще бъдат приети - надявам се да вземем най-вярното решение.

По отношение на Закона за лова и опазване на дивеча все още не сме стигнали до решението дали да има из-

цяло нов закон, или да се правят промени в съществуващия. Едно от нещата, които лично ще предложа и което ще засяга обикновените ловци, е връщането на груповия лов на сърната. Това, че сърната беше обект само на индивидуално ловуване, доведе до укрупване на отстрел и едва ли не до безсмислено браконьерстване. Моето убеждение е, че след като една дружинка има таксация, която показва запас, и план за ползване, дали ще ловува индивидуално, или групово, тя ще преценява, след като е в рамките на одобрената квота.

Друга промяна ще бъде свързана с прецизиране на броя на държавните ловни стопанства, с оглед на това къде как се работи, кои територии са стратегически за развъждането и за запазването на определен вид дивечова популация. Когато в началото на това десетилетие се създаваха държавните дивечовъдни станции, целта бе да се акумулират средства от стопанска дейност, тъй като на лесничествата такава не бе разрешена. Но вече всички горски стопанства са регистрирани по Търговския закон и е редно като ловни стопанства да останат само тези, в които действително ловностопанската дейност е основна и приоритетна. Това е въпрос на принцип, въпрос на професионална и стратегическа преценка в бъдеще. Очаквам една редукция с около 30 на сто на ДАС. Държавата трябва да прецени кои ловни стопанства наистина са и необходими и да се наблегне на тяхното развитие. Те трябва да са оазисите, където се запазват популациите и откъдето дивечът се саморазселва.

- Вие сте от инициаторите за създаването на едно от най-успешните ловни стопанства в частния сектор - „Елен“, което придоби и международна популярност. Традициите в държавните ловни стопанства датираят от преди повече от половин век, но България е утвърдила трофейните качества на своя дивеч още от началото на миналия век. В каква посока ще се развива ловното стопанство - към разширяване на частния или стабилизиране на държавния сектор?

- Всички участници в ловния процес, ако говорим за ловно стопанство, трябва да бъдат равнопоставени, като всеки стопанисва своята територия максимално добре и ползването е прецизирано. Идеята е да се използват изключително добрите дадености на България като местообитания за развъждане на дивеч. Какво имам предвид. Там, където ловните стопанства остават чисто държавни, да се наблегне на подобряване на популациите и да не се гони непременно стопански ефект. В отдадените под аренда райони всеки частен субект, който е наел такова поле, е с идеята да го развива. Трябва да е ясно обаче, че в краткосрочен план ловът няма да бъде печеливша дейност. Дългосрочните инвестиции, за които трябва да се предоставят, могат да доведат до ловностопанска ефективност. Като прибавим и правилното стопанисване на дивеча в ловните райони на ловно-рибарските дружества и дружини, ще достигнем оптималните, а защо не и максималните възможности на природните дадености на страната за развъждане на дивеч. Именно увеличаването на популациите и стопанисването им по правилата на ловностопанската наука и практика ще осигури както развитието на лова като хоби, така и на трофейното дело, което, знаем, в недалечното минало бе на световно равнище.

Мястото и ролята на държавата в този процес са свързани с безкомпромисен контрол при изпълнение на мероприятията, правилата за ловуване и селекциониране на дивеч с елитни трофейни качества. Предвиждат се достатъчно механизми, ако има недобросъвестни наематели на ловностопанските райони, да могат договорите да бъдат прекратявани и то със значителни финансови санкции. И ако държавата си свърши работата по контрола, очаквам в тези райони нещата да се подобряват. Стопанисването на районите от страна на сдружените ловци трябва да се осъществява с абсолютното им убеждение, че колкото по-добре стопанисват своята територия, толкова по-успешен лов ще имат. И когато завият вътрешния си контрол и защитят обективно своите права, тогава и там нещата ще станат още по-добри. Но трябва да сме наясно, че дивечът не е домашно животно, което да се ограничи в една територия, и всички имат интерес от доброто стопанисване на териториите. Затова районирането на териториите на държавни, частни или на сдруженията не трябва да се абсолютизира. Дълбоко съм убеден, че ако обединим усилията си за постигане на стратегическата цел за увеличаване на дивечовото богатство и установяване на най-правилния законов ред в ловуването, ще бъде престижно за всички и най-вече за България като ловна дестинация от световна величина.

- Ловът е хоби както за обикновени граждани, така и за бизнесмени и много чужденци, докато се до неповторимата природа на страната ни. Кой, как и къде да ловува - има ли основания за прецизиране на този въпрос с ловното законодателство?

- Ловът е феномен, който не може да бъде обяснен с две думи. Именно този феномен обединява всички ловци. Затова аз не ги деля на по-обикновени и по-елитни, защото ловът е както хоби, така и спорт, в който не средствата, а емоциите са в основата на практикуването. Друг е въпросът, ако делим ловците по финансови критерии, но той ги засяга дотолкова, доколкото даден ловец може да избира къде да ловува и дали трофейният лов е приоритет. Важното е да има за всички достатъчно дивеч и достатъчно успешен отстрел. Ловът да бъде празник, а не да завършва с трагични инциденти, както бе през отминалата година у нас. Как можем да коментираме факта, че отминалият ловен сезон приключи с черната статистика от 8 убити и 10 тежко ранени ловци! Защо не се спазват изконни правила при ловуването? Стреля се, без да има ясна видимост към целта, не се ползват светлоотразителни жилетки от гоначите, допуска се присъствието на ловци в нетрезво състояние и т.н. Как се организират курсовете за нови ловци, как се вземат изпитите, какъв е контролът по време на ловния излет? Въпросите са изключително тревожни и трябва да намерят своето законодателно и административно решение. Говорим как да превърнем ловните полета на България в оазиси за любимите спорт и хоби, а отчитаме жертви като след война.

- Каква е ролята на Асоциация „Български дивеч“, на която сте един от учредителите, за стопанисването на дивеча?

- Идеята за създаването на Асоциация „Български дивеч“ бе цялостно подпомагане на опазването на дивеча, на ловното стопанство и разбира се - утвърждаване на частното стопанисване на дивечови участъци, което вече е практика. И сега Асоциацията има приоритети, единият от които е свързан именно с безопасността на лова, за подобряването на която трябва да се обединят усилията на всички.

Да се върнем към въпроса за отдаването под аренда на държавни ловностопански райони. В повечето от тези територии държавата нямаше интерес и възможности за развитие на дивечовъдството. Сега на държавата се гарантира приход, независимо от резултата на този, който е наел дадената територия. Отговорността за опазването и стопанисването на дивеча е на наемателите. Това са хора, които имат друг бизнес и отиват в лова заради хобито си. Те не очакват бърза печалба и дори въобще да спечелят. До днес практиката показва, че не би трябвало да имаме притеснения от този процес.

Не трябва обаче да мислим, че всички са добронамерени или че всички ще имат финансовата възможност в перспектива. Но наблюдавайки процеса, съм с убеждението, че на малко места ще има проблеми и не е невъзможно да бъдат преодоленни.

- Имаме ли перспектива като ловна дестинация за международен ловен туризъм?

- И сега има достатъчно чужденци, ловуващи в България. Друг е въпросът, че кризата се отрази и има спад през отминалия ловен сезон, но не очаквам той да се запази като трайна тенденция. Нашето предимство е, че имаме много слабо урбанизирани територии, съхранени като природа, и всички чужденци се впечатляват от нея и че тук се ловува в огромни площи, в сравнение с ловните полета в урбанизирана Европа, където се ловува в прекалено малки оградени площи. В същото време трябва да се съобразим и с това, че голяма част от платежоспособните ловци не разполагат с много време и са свикнали на по-бърз успех при лов-

ния излет. Затова е важен въпросът за намиране на точния баланс и конкурентоспособност в по-реалното предлагане на трофеен лов. Опитът на България в ловното стопанство и в създаването на бази за интензивно развъждане на дивеч, в които има по-голяма вероятност за успех, е с традиции, които трябва да бъдат продължени. Ние имаме възможността да направим този баланс между спортния и трофейния лов и да привлечем повече ловци от цял свят.

- След отдаването на държавни ловностопански райони под аренда обмисля ли се и въпросът с отдаването на горски площи с цел дърводобив?

- Отдаването на горски дървопроизводствени площи под аренда се обмисля като идея и смятам това за нормален процес. Защото държавата би трябвало да е приоритетно контролен орган, а в стопанисването да участва дотам, докдето може да защити своите финансови интереси. Не е логично държавата отново да започне да създава производствени звена, които да обслужват дърводобивната дейност, с техника, която изисква сериозни инвестиции. Доказано е, че държавата не е добрият стопанин от гледна точка на директната консумация и бизнес отношения. Тя трябва да е добър защитник на своя интерес и перфектна в организацията на контролните дейности. Не е най-удачният вариант, а и световният опит го доказва, тя да се занимава с механизация.

От друга страна, изключително актуален е въпросът с горските пътища и ако не се намери в близко бъдеще позитивно решение, стопанската дейност в горите ще бъде компрометирана. За общинската пътна мрежа в горските райони работят европейски програми за финансиране. При определени условия и държавни структури могат да се възползват от външно финансиране. Инфраструктурни проекти обаче могат да печелят и частни фирми, наели под аренда горски площи. Моето убеждение е, че трябва да направим всичко възможно, включително и със законодателни инициативи, да използваме максимално европейски фондове за горския сектор.

- Какво е личното Ви послание към българските лесовъдци?

- Да пазим гората - тя не е наша, а на нашите наследници!

Разговора проведе
Борис ГОСПОДИНОВ

Когато нашето списание започна да публикува първите материали за укротените пороци в България (1993 г.), избрахме принципа на сравнението - какво е било и какво е сегашното им състояние. Това сравнение е изключително въздействащо, защото никакви думи и факти не говорят така точно, както една стара и една нова снимка.

Най-интересното, че първите статистически данни за организираната борба с ерозията в България, както и първите снимки, принадлежат на първия лесовъд, дошъл в нашата страна от далечна Франция по държавна покана. Името му е Феликс Луи-Мари Вожли.

Френският лесовъд идва в България на 23 април 1905 г. да оглави създаденото със заповед на тогавашния министър на земеделието и държавните имоти Никола Генадиев Бюро за укрепяване на пороищата и залесяване в Казанлък. Българската гора през вековете, описвана от пътешествениците като величествена, посреща начало-

Феликс Луи-Мари Вожли

Далновидна

то на XX в. само с остатъци от бившето си величие главно в резултат на антропогенните фактори. Обезлесените склонове на планините дават сигурен дом на пороите, които обезкръвяват не само тях, но и подножието им, където са населените

Първият бараж и първият овладян пороен водосбор - Гръцко дере, край с. Шипка, в началото на XX век

Гръцко дере в края на века

Обезлесени и опоронени склонове над с. Шипка, каквито ги вижда Ф. Вожли при пристигането си през 1905 г.

МИСИЯ

места и обработваемите имоти. В България от началото на миналия век има стотици огнища на опоронени земи. Казанлъшката долина е ярък и страшен пример на въздействието на поройните реки и долове, които при всеки обилен валеж причиняват опустошителни наводнения. Най-активни са те над селата Шипка, Енина, Мъглиж, Гурково, Ветрен, Шейново, Крън, Горно и Долно Гюсово, както и Казанлък. Над Стара Загора се зъбят 25 000 дка опоронени скални масиви.

Главен фактор за това, че първата служба за борба с пороите се открива в Казанлък, са самите граждани на града, които издигат проблема на наистина важно за времето си място. При посещение в града на министър Геннадиев, което става през 1904 г., те отправят молба да им се помогне.

2009 г. - жителите на с. Шипка спокойно живеят закриляни от горите

Чест прави на министъра, че не само изслушва гражданите, но и бързо задейства държавната машина, като още същата година Народно-то събрание гласува да се поиска помощ от Франция - страна родоначалник на борбата с ерозионните процеси.

С откриването на първото Бюро за укрепяване на пороищата и залесяване в Казанлък се поставя началото на организираната борба с ерозицията. Феликс Вожли (1875-1941) работи в България шест години - до 1911.

Укрепените и залесените от Вожли и неговите сътрудници (бюрото се състои от осем души) поройни периметри са 13, като овладяването на ерозионните процеси обхваща 12 000 дка само в Казанлъшката долина. Първият проучен и овладян порой става Гръцко дере, намиращо се западно от гр. Шипка.

Феликс Вожли посещава и други опоронени райони на България - Калофер, Карлово, Сопот и Клисурса, както и на Трънско, Кюстендилско, Босилеградско. Проучва проблема и на Искърското дефиле, няколко обекта в Пазарджишко. Дава препоръки къде трябва да бъдат открити нови бюра за борбата с пороите.

Започнала така ярко с далновидна мисия на държавата преди 105 г., битката с ерозицията стигна и до своя не по-малко ярък резултат. В края на XX в. пороите са укротени с изграждането на 602 500 м³ технико-укрепителни съоръжения и със 7 778 000 дка противоерозионни залесявания.

Това е едно събитие, което е толкова значимо, че трябва да бъде записано със златни букви не само в лесовъдския XX век, а в историята на Българския XX век. ¶

Феликс Мари-Луи Вожли (седналият) при проучванията на периметрите на пороите край с. Голям Яшковец, Кюстендилско краище, през 1909 г.

Стопанисването на високопланинските гори има своите особености, които горската наука е дефинирала. Методите и технологиите са насочени към щадящо отношение към природата. У нас засега няма механизъм, който да стимулира такива технологии, които не увреждат дървета, оставащи на корен. Няма и санкции, които да се налагат при увреждането им. Но не е невъзможно да се започне да се работи с поглед, който в Европа обобщено е наречен отговорно стопанисване и опазване на горите. Стига да има нагласа и желание за това. Един от възможните пътищата, които в комплекс могат да обхванат стопанисване и управление на горите природосъобразно и в услуга на хората, е сертифицирането им.

В Доспат желанието горите да се стопанисват природосъобразно се породи още в началото на 90-те години, когато това понятие не бе широко известно за нашата лесовъдска практика. То прерасна в сериозно намерение преди пет години, когато ръководството на ДГС - Доспат, решава да се сертифицира по системата FSC (Forest Stewardship Council), или Съвет по стопанисване на горите. Има няколко международни организации, акредитирани за сертификация.

Сертификатът гарантира на крайния потребител, че дървесината и дървесните продукти произхождат от горски масиви, които са проверени и оценени съгласно 10 социални, икономически и екологични принципа и отговарят на изискванията на FSC.

Прилагането на тази система има за цел да осигури и насърчи такова стопанисване на гори в една горскостопанска единица, което е икономически изгодно за нея, но същевременно опазва околната среда. Задължително е да се спазват социалните стандарти и правата на работещите и живеещите на територията ѝ хора. В България (по данни на WWF) около 100 000 ха, или само 2.5 % от горите, са сертифицирани по тази система. Докато Полша, Хърватия и Прибалтийските републики са със 100 % сертифицирани гори. Румъния и Украйна имат по 1 млн. ха гори (държавни) със сертификат FSC.

Главните ползи от тази сертификация за горските стопанства се състоят в прилагане на по-добри практики на стопанисване, открива се достъп до пазарите на дървесина от устойчиво стопанисвани гори или до пазарите на продуктите от такава дървесина. Особено това важи за горите, които имат свои специфични особености, например за високопланинските гори. Такива има не само в Швейцария, а и в Доспат, и на много други български места. Сертифицирането на горите по най-добрия начин легитимира едно горско стопанство пред обществото.

Изборът на Държавното горско стопанство да се насочи към европейските практики

Колективът на ДГС - Доспат

Инж. Вергил Байкалов -
директор на стопанството

ки за стопанисването на такива гори е абсолютно доброволно. Спомогна и финансовата подкрепа, оказана от Проект „Родопи“ на ПРООН.

Защо процентът на сертифицираните гори в страната е толкова нисък учудва и самия директор на ДГС - Доспат, инж. Вергил Байкалов, горещ привърженик на отговорното стопанисване и опазване на този ресурс, както се казва, не на книга, а в практиката. Той смята, че 95 % от горите у нас отговарят на изискванията, които поставя системата FSC, и е въпрос на заинтересованост, който изцяло зависи от желанието на горските служби от различни равнища да възприемат този европейски начин на работа. И най-много - от желанието на директора да се посвети на една такава кауза. Защото това не е лесно - изкарва те от рутина, променя практиката, кара те повече да мислиш, да четеш, да търсиш решения.

За да получи сертификат по FSC, ДГС - Доспат, трябваше да покрие 56 критерия по основните 10 принципа. Когато получи основния доклад на одиторите по FSC, и всъщност се смяташе, че всичко е наред и изпълнено, оказа се, че нещата не стоят точно така. В доклада бяха посочени три несъответствия - както се нарича непокриването на съответния критерий: недостатъчно щадене на горските пътища, работниците не са оборудвани с необходимите (не, че изобщо нямат такива!) предпазни средства, а и не проявяват траен интерес да ги използват. А третото несъответствие направо хвърли в шах ръководството на стопанството - наличието на бокалци в горите и в прилежащите към тях територии.

С взаимни усилия и разбирателство с дърводобивните фирми първите два проблема бяха решени. А сметта, с която най-вече туристите задръстват гората, бяха чистени много съвестно от всички, включително и местните хора. Сега наистина, както видяхме в горските масиви около язовир „Доспат“, е не само чисто, а много чисто, и се следи за нарушители.

Сертификатът на ДГС - Доспат, (тогава - ДЛ) бе връчен в тържествена обстановка на 14 февруари 2006 година. Още един такъв сертификат тогава получи и Горската производителна кооперация „Борица“ от родопското село Стойките.

Един от резултатите от изпълнението на сертификата е, че ДГС - Доспат, спечели такива претенциозни към произхода на дървесината клиенти (които за дължително търсят документ за произхода на дървесина), като германски и италиански фирми. Една трета от добиваната в Горското стопанство дървесина, придружена със сертификат, се изнася в тези страни. Гръцките, македонските, както и вътрешните потребители все още нямат склонност към такива „екстри“. Тук е мястото да кажем, че с регистрирането си като стопанска единица по Търговския закон Държавно-

то горско стопанство в Доспат назначи на трудов договор собствени работници в дърводобива. Това бе продиктувано, от една страна, от изискванията счета да се води с технологии, щадящи гората, и обучението на работещите бе много важно. А от друга, тези хора бяха много необходими за онзи вид работа, която трудно може да се възложи на друг изпълнител - усвояване на каламитетни маси, отглеждане на млади гори, задоволяване на нуждите от дървесина на местното население. Беше закупена късометражна въжана линия „Колер“. Тя е рециклирана, но върши добра работа за екологичен дърводобив. Обслужва я бригада от четирима души. Има още три бригади за извоз.

Признаваме, че очаквахме в Доспат да се оплачат от икономическата криза. Това не стана. Ето какво споделя инж. Байкалов:

- Още като се захванахме със стопанската дейност и се зарадвахме на първите резултати, кризата спохоти и нашата страна. Може да ви се стори чудно, но аз се радвам, че преживяхме това изпитание. В нашия район търсенето на дървесина за преработка бе толкова голямо, че бяхме минали всички нормални нива - и по обемите на ползване, и по цените на дървения материал. Това ме е гнетяло, защото станахме по-небрежни, по-недисциплинирани в нашата работа - нали дървесината се търси, а цените летят нагоре. Сега нещата дойдоха по местата си. Финансовото състояние на стопанството пак е добро, а ние се обърнахме с лице към истинското природосъобразно стопанисване на нашите гори. И към целта на горската политика в нашия район: да подобрява състоянието на горите и да допринася за зелената покривка на планетата.

Климатичните промени, които чукат и на нашата врата, няма да ни сварят „по бели гащи“, ако повечето лесовъди разсъждават като инж. Вергил Байкалов.

- С предвидените мероприятия ние ще подготвим гората за промени в климата, като подобряваме нейната устойчивост и стабилност. Освен механична устойчивост гората трябва да има биологична устойчивост. На това може да отговори само хетерогенна гора. В тясно сътрудничество с науката ние избрахме да вървим по естествен път за това - да възпроизведем зелени гори чрез принципите на природосъобразното и устойчивото стопанисване. Най-голямата полза от сертификата, който по принцип е доста рестриктивен, е, че работим така, както нашите колеги лесовъди от европейските страни. Един директор на швейцарско лесничество е отговорен за три неща в повереното му предприятие: да не пада лесистостта, да бъде в добро финансово състояние, а знаем горското стопанство там се субсидира до 60-70 % от държавния бюджет, и да поддържа горите в стабилно здравословно състояние. Съответно на тези задачи лесовъдите провеждат такива мероприятия, които са нужни за устойчивост

на техните високотланни гори. В Доспат тръгнаха по този път. Загърбени са неподходящи лесовъдски системи и във възобновяването, и в стопанисването на горите, върви се към несечищна форма на стопанисване. С новото лесоустройство ще се разшири изборният клас. В стопанството имат много идеи за новия начин на лесоустрояване. Националната горска инвентаризация със своя масив от информация открива възможности за извършване на лесоустройството от самите горски стопанства. Тези, разбира се, които имат финансови възможности за това. Не ги плаши дискусията по тези въпроси, защото са убедени, че местните специалисти могат да проектират такива лесовъдски мероприятия, които най-добре отговарят на условията на горите, които те познават, и ще ги спазват, защото изпълнението им пак зависи от тях. В ДГС - Доспат, смятат, че в природосъобразното стопанисване няма нищо сложно за хора, пожелали съвсем съзнателно да се нагърбят с повече работа, и то не само лесовъдска. В резултат се радват на много по-добра връзка с обществеността. Няколко граждански организации, сред които и създаденото през 2001 г. Сдружение за защита на горите на Доспат (покрай случая с неправомерно реституираните близо 2000 дка гори), работят с Държавното горско стопанство. Най-често на ръководството на стопанството се налага да обяснява целта на всяка сеч, било тя и възобновителна, не на колегите, а на хората, живеещи на територията на общината. В ДГС - Доспат, твърдят, че дори такова традиционно занимание като събирането на гърба от местното население вече се върши по много „по-приличен“ начин - така, както е обяснено на хората. Много отговорно Доспатското стопанство работи с деца. Сложено е началото на работата за визуалния ефект на гората върху човека - на няколко места ще бъдат изградени опорни пунктове, от които могат да се видят характерни горски масиви на стопанството.

Наскоро, разглеждайки туристическа реклама, попаднах на изречението: „Доспат не предлага кой знае какви забележителности на туристите“. Спорни думи. Защото генят, в който главната забележителност на един район ще се нарича „Горите на Доспат“, идва.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Световни форуми

Глобалните промени в климата с вредните въздействия върху здравето, храната, ежедневната дейност и природните ресурси се приемат за една от най-сериозните заплахи за устойчивото развитие. Учените смятат, че повишаването на концентрацията на антропогенно произведените парникови газове в атмосферата е основният виновник за промяната на климата. Международната организация на експертите по изменението на климата (Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC) съобщава, че последиците от климатичните промени са вече факт и са необходими спешни мерки.

Първият Доклад на IPCC през 1990 г. изиграва решаваща роля за създаването на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC), която е международният политически отговор на глобалните промени. Отворената за подписване Рамкова конвенция в Рио де Жанейро през юни 1992 г. очертава действията, насочени към стабилизиране на атмосферните концентрации на парниковите газове, за да се избегнат вредните антропогенни намеси спрямо климатичната система. В Рамковата конвенция са описани ангажиментите на

Горите и климатът

гържавите за намаляване на емисиите на парникови газове до безопасни спрямо изменението на климата нива. Като контролирани газове са включени метанът, азотният оксид и особено карбоновият диоксид. Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата влиза в сила от 21 март 1994 г. На форума през 1992 г. страните се споразумяват да се срещнат отново, за да формулират протокол, който да обвърже развитите страни, отговорни за големия дял от емисиите, да намалят своите емисии от парникови газове. Срещата е проведена през 1997 г. в Киото, а документът става известен като Протоколът от Киото. Според него индустриализираните страни се ангажират през 2008-2012 г. да съкратят емисиите от газове, които изпускат в атмосферата, с определен процент в сравнение с регистрираните през 1990 г. количества. Точните проценти за всяка страна са записани в Анекс 1 на Протокола. Страните по UNFCCC обикновено заседават веднъж годишно в т.нар. Конференция на страните (Conference of the Parties - COP). Два пъти годишно се събират допълнителните органи на UNFCCC. Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата, приета през юни 1992 г., е ратифицирана от 189 страни, сред които и България (1995 г.). През 2002 г. България ратифицира и Протокола от Киото, с което се присъединява към усилията на световната общност за решаване на проблема с изменението на климата.

Срещата за климата в Копенхаген

От 6 до 18 декември 2009 г. в Копенхаген, Дания, се проведе 15-та Световна конференция на страните (Conference of the Parties - COP 15). Участваха около 8000 представители на над 170 правителства, стотици неправителствени организации и институции, много журналисти от целия свят.

На 19 декември 2009 г., след почти денонощни преговори между световните лидери, беше прието необвързващо световно споразумение за климата, наречено Копенхагенско споразумение (Copenhagen Accord). Това ста-

на възможно, след като Конференцията на ООН за климата одобри постигнатото съгласие между гържавни и правителствени лидери на около тридесет индустриални страни и нововъзникващи икономики, сред които САЩ, Китай, Индия, Бразилия и Южна Африка.

Въпреки че споразумението отчита силната политическа воля на световните лидери за спешни мерки в борбата с изменението на климата в съответствие с принципа на общите, но диференцирани отговорности, гържавите не се ангажираха с конкретни цифри за намаляване на

парниковите си емисии. Те обаче поеха ангажмента да предоставят тези цифри на Секретариата на Рамковата конвенция на ООН за изменение на климата до края на януари 2010 г., за да бъдат попълнени засега празните анекси към Споразумението.

Много от развиващите се държави, включително основните нововъзникващи икономики, се съгласиха да докладват на всеки две години за напредъците от тях усилия за ограничаване на парниковите емисии, като до края на януари 2010 г. обявят доброволните ограничения на емисиите си.

Текстът поставя като задача ограничаване на глобалното затопляне до 2 градуса в сравнение с прединдустриалното равнище. Преглежда се през следващите три години да бъдат отпуснати 30 млрд. долара. Впоследствие сумата ще нарасне и до 2020

сегател Ларс Локи Расмусен каза: „Сега е ред на държавите да подпишат и ако го сторят, ще подкрепят споразумението. Ефектът от това ще бъде незабавен“.

Изпълнителният секретар на UNFCCC Иво де Боер заяви: „Сега имаме комплексно споразумение, по което да работим и да започнем незабавни действия“ и допълни, че не бива да се забравя, че документът представя само политическите намерения, без да уточнява правните задължения, и затова е необходимо да бъде превърнат в нещо реалистично, измеримо и уостоверимо.

Следващата годишна среща на Конференцията на страните към Конвенцията на ООН за климата ще се проведе в края на 2010 в гр. Мексико, предшествана от двуседмична сесия за преговори в Бон, Германия в периода 31 май - 11 юни 2010 година.

адаптацията на горите към промените в климата.

Третият Ден на гората бе насочен към постигането на гаранции, че мерките, свързани с гората и климата, са достатъчно ефективни и финансово осигурени действия от обща полза. Участие взеха около 1500 делегати. Представени бяха 30 posters и 38 щанда.

Организатори на тази среща бяха Центърът за международни изследвания в горите (Center for International Forestry Research - CIFOR), Съвместното партньорство за горите (The Collaborative Partnership on Forests - CPF) и Министерството на околната среда на Дания.

Срещата беше открита от Ян Хейно - председател на CPF. Приветствени слова поднесе Францес Сеймур - генерален директор на CIFOR, и Троелс Лунд Поулсен - министър на околната среда на Дания. Официални

гости на срещата бяха нобеловият лауреат за икономика за 2009 г. Елинор Остром от Университета в Индиана, САЩ, и кенийската общественичка Вангари

Маатаи - носител на Нобеловата награда за мир за 2004 г. и основател на екологичното Движение на зеления пояс (Green belt movement).

В различните сесии бяха дискутирани възможностите намаляването на емисиите да стане ефективен начин за смекчаване на климатичните промени, предотвратяване на евентуална загуба на част от горите и за адаптацията им. Бяха потърсени отговори на въпросите как влияе намаляването на емисиите, следствие от обезлесяване и деградация, върху местните хора и племена, по какъв начин да се осигури финансиране за горите и ограничаване на климатичните промени, с особено внимание към социалните, икономическите и природните аспекти. Показани бяха различни подходи за измерване и мониторинг на карбонови емисии при обезлесяването и деградацията на горите. Беше демонстрирана частичната засенатост на бореалните гори и тези на умерения пояс от климатичните промени поради температурно определеното им разпространение. В контекста на схващането за основната роля на правителствата и институциите за адаптацията на горите и смекчаването на климатичните промени бяха посочени много примери от различни части на света за типове управление и ефекта му върху горите и климатичните промени. Бе постигнато съгласие, че опазването и устойчивото ползване на биоразнообразието и същевременно

В международен фокус

г. ще достигне 100 млрд. долара годишно. Средствата ще бъдат балансирано разпределени между мерките по смекчаване, включително мерки по залесяване и предотвратяване на обезлесяването и деградацията на горите (т.нар. REDD-Plus механизъм); технологично развитие; адаптация; развитие и трансфер на технологии и изграждане на капацитет. Голяма част от споменатите средства ще минават през новоосновения Копенхагенски зелен фонд за климата (Copenhagen Green Climate Fund) - оперативна структура към Конвенцията за спешно подпомагане на проекти, програми, политики и други дейности в развиващите се страни (Convention to support projects, programme, policies and other activities in developing countries).

Друг нов инструмент е Технологичният механизъм (Technology Mechanism), който ще подпомага развитието и трансфера на технологии в областта на адаптацията и смекчаването, които да бъдат съобразени с конкретни национални нужди и приоритети.

„Това може би не е всичко, на което се надявахме, но решението на Конференцията на страните е основен етап“ - заяви на брифинг генералният секретар на ООН Бан Ки Мун.

Текстът все още е силно дискутиран, а остава и въпросът колко държави ще го одобрят. Изразявайки своето удовлетворение, че налице има резултат, датският министър-пред-

Денят на гората

Паралелно с Конференцията на страните в Копенхаген на 13 декември 2009 г., под мотото „Оформяне на глобалния дневен ред за горите и климатичните промени“ се проведе третият Ден на гората (Forest day). Денят на гората е международен форум за горите и политиките за ограничаване на глобалното затопляне на национално и местно ниво. Обикновено на този ден големите организации представят своята работа, свързана с биогорива, бизнес решения относно глобалното затопляне и горите, провокирайки дискусия сред участниците. Десетки постери отразяват проучванията и действията в световен мащаб, отнасящи се за проблемите на климата, системата за мониторинг на карбона, отделни изследвания за адаптацията на горите към промените и други.

Денят на гората се провежда за първи път през 2007 г. на остров Бали в Индонезия. Тогава участват над 800 делегати, сред които учени, членове на правителствени делегации и представители на правителствени и неправителствени организации.

Вторият Ден на гората е в Познан, Полша, с повече от 1000 участници. Заинтересованите страни постигат съгласие за значението на горите за климата, прехраната, биоразнообразието и като карбонов склад. Участващите организации представят рекламни материали и постери с научни изследвания в областта на

но правата и традиционните знания на местните хора и племена са ключови елементи за успеха на адаптационните и смекчаващите мерки. Много интересни бяха дебатите с министри - официални гости на срещата. Английският министър на околната среда Хилари Бен започна с цитат на Чарлз Дарвин: „Не най-силният или най-интелигентният вид оцелява, а този, който е най-адаптивен към промените“. Изказвания бяха направени и от министрите на околната среда на Виетнам, Демократична Република Конго, Танзания, вицепрезидентите на Световната банка (WB) и Европейския горски институт (EFI), Международния съюз на горските изследователски организации (IUFRO) и много други заинтересовани страни. С видеоизказване се включи бившият президент на САЩ Бил Клинтън. Доста критичен беше министърът на природните ресурси на Бразилия Едуардо Брага: „Бразилия е 16 пъти по-голяма от Обединеното кралство, но и 16 пъти по-бедна. Една майка би отсякла гърбо, за да изхрани детето си. Въпреки данъчните облекчения, безплатното образование и т.н. е трудно да се опази гората от местните племена.“ В речта на изпълнителния секретар на UNFCCC Иво де Боер се усети тревога, че преговорите по време на COP 15 няма да се увенчаят с успех, което би довело до пренасочване и изгубване на медийния интерес и съответно до дълбок застой. „Трябва да се предприемат сериозни мерки за разчупване на ледовете между двата основни проблемни лагера в преговорите - Съединените щати и Китай“ - завърши Иво де Боер. Генералният директор на CIFOR Францес Семуур обобщи резултатите от работата през целия ден.

Третият Ден на гората бе закрит от датския министър на околната среда Троелс Лунд Поулсен: „Докато горите в момента улавят и задържат повече от една четвърт от световните карбонови емисии, обезлесяването и деградацията на горите едновременно допринасят за 17-20 % от глобалните възглеродни емисии. Очевидно основният принос в борбата с климатичните промени може да бъде постигнат чрез подобряване на стопанисването на горите. В миналото Дания е имала 2-4 % горска покривка, а днес тя е 13 % благодарение на по-добро управление на горите. Надяваме се този процент да нарасне до 20-25 до края на века“ - завърши Троелс Лунд Поулсен.

Инж. Чавдар ЖЕЛЕВ
и материали от
<http://www.rioconventions.org>

Световните конгреси по горите са най-висшите международни форуми за горския сектор, които имат голямо отражение върху бъдещите му насоки. Провеждат се обикновено през шест години. Първият конгрес е проведен през 1926 г. в Рим (Италия), вторият - 1936 г. в Будапеща (Унгария), третият - 1949 г. в Хелзинки (Финландия, планиран за 1940 г., но отложен поради Втората световна война), четвъртият - 1954 г. в Дехра Дюн (Индия), петият - 1960 г. в Сиатъл (САЩ), шестият - 1966 г. в Магрид (Испания), седмият - 1972 г. в Буенос Айрес (Аржентина), осмият - 1978 г. в Джакарта (Индонезия), деветият - 1985 г. в Мексико Сити (Мексико), десетият - 1991 г. в Париж (Франция), единадесетият - 1997 г. в Анталия (Турция), дванадесетият - 2003 г. в Квебек (Канада). Последният - тринадесети конгрес, за първи път повтаря столицата на гържава, в която веднъж се е състоял, поради добрите условия и опит, предоставени от Аржентина. Той се проведе в Изложбения център на Буенос Айрес от 18 до 22 октомври 2009 г. с участието на около 6600 делегати от международни организации, правителства, академии, частния сектор и граждански общества от 160 гържави. Мотото на конгреса беше "Горите в развитие - едно жизнено равновесие". При откриването му бяха произнесени речи, първата от които бе на президента на конгреса Леополдо Монте, който посочи необходимостта от таква развитие на горския сектор, което дава решения за човечеството - от икономическа и екологична гледна точка.

Джакс Диуф - генерален директор на ФАО, изтъкна ролята на горите за осигуряване на храна и подслон и подпомагане на поминъка. Той наблегна на спорните въпроси, свързани с водата, земеделието, животновъдството и енергията, които следва да се решават интегрирано, наред с проблемите на опустиняването и климатичните промени. Ян Хейно - помощник генерален директор на ФАО и ръководител на Департамента по гори на ФАО, разгледа последствията от световния икономически упадък върху горите.

Министърът на горската администрация в Китай Джиа Зибанг отбеляза, че исторически хората са игнорирали услугите от горите и са прекалявали с материални интереси към тях, а министърът на земеделието, биозащитата и горите на Нова Зеландия Дейвид Картър припомни, че глобалната загуба от гори допринася за около 20 % от глобалните емисии на парникови газове.

Томас Тайгуел - ръководител на Горската служба на САЩ, описа екологичните заслуги на горите, особено за улавяне на възглерода, и отбеляза, че обезлесяването се засилва с разрастване на недвижимите имоти.

Виктор Масляков - зам.-ръководител на Горската служба на Руската федерация, съобщи, че в Русия се експлоатира само 20 % от горския потенциал и се дава приоритет на инвестициите за ползване от горите, преработване на дървесина и строеж на пътища.

Тема на изказването на Тим Робинсън - генерален директор на Горската комисия на Обединеното кралство, бе ролята на държавните гори при регулиране на климата.

Световен

Г-н Робинсън прочете послание до конгреса от принца на Уелс.

Проф. Дон Ли - президент на Международния съюз на горските изследователски организации, отбеляза 60-годишното сътрудничество на IUFRO и FAO и възможността за обмен на знания и опит.

Еуклидес Перейра - представител на туземното население от Амазония, посочи необходимостта от подпомагане на правата на земеделците от амазонските общности в Бразилия, подложени на натиск от частни интереси. Той подчерта нуждата от международно споразумение за генетичните ресурси и запазване на правата към традиционни знания.

Конгресът като висш форум служи за обмяна на възгледи и опит и формулиране на препоръки за тяхното прилагане на национално, регионално и глобално ниво. В Буенос Айрес беше представен обзор върху състоянието на горите и горския сектор с оглед определяне на тенденциите, политиката и осведомеността сред вземащите решения, обществото и други заинтересовани лица.

Доказите и дискусиите се провеждаха на пленарни, тематични и работни сесии и на многобройни съпътстващи заседания по темите и подтемите. Темата „Гори и биоразнообразие“ включваше: състояние на горите и техники за таксиране; обезлесяване и горско фрагментиране; възстановяване на горски екосистеми; принос към биоразнообразието; стопанисване за съхранение на гори; дивеч и гори; генетично разнообразие.

„Възпроизвеждане за развитие“ бе обхваната в осем подтеми: горско управление и движещи сили; горски кул-

тури; системи на агролесовъдството; поддържане и увеличаване на продуктивния капацитет на горите; гори и енергия; горски практики за ползване; недървесни горски продукти; гървета извън гората и други горски земи.

„Горите в служба на хората“: гори и вода; гори и климатични промени; туризъм и рекреация; урбанизирани гори; планински гори и поминък; оценяване на екологичните услуги и ползи. „Грижа за горите“ засегна: гори и пожари; инвазивни видове, вредители и болести; други нарушения.

В заседание по темата „Възможности за развитие“ бяха разисквани: устойчивостта и икономическата жизнеспособност; индустрията и горско-

дерни технологии. От течните биогорива, получавани от земеделски култури, днес има пренасочване към дървесината като източник в бъдеще. Тези нови обстоятелства ще рефлектират в горите и ще имат по-широко въздействие върху околната среда и хората в горските райони. Това налага да се оценят рисковете и възможностите на лесовъдството в бъдещите биоенергийни пазари и да се определят подходяща политика и мерки в горския сектор.

Горите са свързани с климатичните промени двустранно. От една страна, промените въздействат върху тях и може да доведат до деградирателно им, но от друга, могат да смекчат промените в климата чрез сек-

вече стоки и услуги от ограничена площ, както и ефективно да съдействат за смекчаване на климатичните промени, възстановяване на деградирани земи и други екологични ползи.

- Създаване на енергийни гори и намаляване на риска от непредвидими последици за горския, земеделския и енергийния сектор. Развитие и подобряване на технологии за по-ефективно производство и разнообразно използване на биомаса за енергийни цели.

- Климатичните промени все повече засягат горите - наблюдават се обширни пожари, насекоми каламити, гъбни, бактериални и вирусни болести, повреди от бури, продължителни суши в някои райони и миграция на дървесни видове. Лесовъдите могат да подобрят издръжливостта на горите към негативни климатични въздействия и да подпомогнат за секвестриране и складиране на въглерода, емитиран в атмосферата. Това би допринесло към глобалния въглероден баланс за намаляване на натиска върху обезлесяването и деградацията и за подпомагане на световната икономика.

- Крехките екосистеми в аридни зони, малки острови, влажни земи и планини изпълняват значителна роля при съхраняване на биоразнообразието и дават убежище на уникални и ендемични видове, които са добре адаптирани към екстремни екологични условия.

- Създаване на узаконена политика и правни рамки за горския индустриален сектор. Разширяване на изследванията за разработване на нови чисти технологии и горски продукти. - Подобряване на управлението на горския сектор на всички нива, включително и капацитета на горските институции, да прилагат закони и правилници и улесняват устойчивостта стопанисване на горите.

На конгреса беше представен доклад за горите и горския сектор на България (ИАГ-МЗХ), който се разпространи сред делегатите и журналистите. По конгресната програма за природни обекти и изследователски опити бе организирано посещение на делтата на р. Парана, която се включва в естуарния залив Ла Плата и обхваща 1 750 000 ха с голямо биоразнообразие, и Националният парк „Огнена земя“ с площ 68 909 ха за запазване на девствената природа и биоразнообразието. Събраните дендрологични образци са включени в хербариума на Института за гората при БАН. Следващият Световен конгрес по горите по решение на FAO ще се проведе през 2014 г. в Португалия.

Александър Х. АЛЕКСАНДРОВ
Институт за гората при БАН

горски конгрес

то развитие; малки и средни горски предприятия; търговия с горски продукти; горска сертификация; гори и облекчение на бедността.

„Организиране на горското развитие“ бе развита в седем подтеми: международен диалог и процеси и тяхното въздействие; инструменти за горско планиране и развитие; институционални условия, законова база и добро управление; изследване и образование; междусекторни политики и въздействия; принос на горския сектор за национална и местна икономика; горска информация.

Интерес предизвика и темата, озаглавена „Хора и гори в хармония“, която бе разпределена в: земеделие; местно население, общини и институции; управление в съучастие и развитие; работа в горския сектор; пол и гори.

На конгреса бяха представени около 350 доклада на 75 пленарни и паралелни секции, бяха проведени 120 странични заседания и показани около 1300 постера.

Двата основни форума бяха посветени на горите и енергията и на промените в климата.

Интересът към биоенергията нарасна през последното десетилетие поради три факта: високи цени на петрола, загриженост за енергийната сигурност и ангажименти за намаляване на въглеродните емисии. Дървесината за енергия включва дърва и дървени отпадъци за огрев и двигателна мощност, както и за производство на течни биогорива. В повечето развиващи се страни се използват дърва за огрев и дървени въглища, докато в развитите страни стремежът е към увеличаване на производството на биоенергия чрез мо-

вестиране на въглеродния двуокис в атмосферата при залесяване. Освен това използването на дървесина за изделия и гориво намалява емисиите от парникови газове в сравнение с по-наситените с въглерод продукти. Планът за действие на конференцията в Бали - Индонезия, през 2007 г. включва намаляване на емисиите от обезлесяване и деградация на гори, запазване, устойчиво стопанисване и повишаване на горския въглероден запас. Световният горски конгрес дискутира напредъка по техническите аспекти като въздействие на климатичните промени върху горите и хората и приноса на горите за смекчаване на тези промени. Изработени са препоръки за горския сектор, предназначени за Конференцията на ООН по климата в Копенхаген през декември 2009 година.

В заключителната декларация на Световния конгрес по горите в Буенос Айрес са отбелязани редица констатации и стратегически действия, по-съществени от които са:

- Поставяне на началото на обединени действия на глобално, регионално и местно равнище по ключови въпроси като климатични промени и снижаване на бедността, за да се намали неблагоприятното въздействие върху горите.

- Понастоящем все още не е изцяло призната и разбрана ролята на горите да произвеждат услуги с икономическа и екологична стойност за обществото като чиста вода, биоразнообразие и въглеродно секвестриране.

- Горските култури стават важна част от ландшафта заедно с градовете, земеделските земи и естествените гори. Горските култури дават възможност за производство на по-

Лесовъдство и лесоустройство

Инж. Христо ВЪЧОВСКИ

Съвременната концепция за природосъобразно и многофункционално лесовъдство доведе до съществени промени в методите на стопанисване на горите. Тези промени вече са в основата и на нашата горска политика. Нови идеи има и за развитието на лесоустройството.

Теория и практика

В лесовъдството постулатът за смесената и разновъзрастна гора днес е превърнат в панацея, която може да реши основните проблеми на устойчивото развитие на насажденията, на горските екосистеми, а оттам и на гората като цяло. Но, както изтъкват и самите автори, тези „нови идеи“ не са „разгледани и обосновани“ от икономическа гледна точка, т.е. доколко отговарят на съвременните тенденции в развитието на технологиите в дърводобива и горската индустрия с оглед осигуряване на конкурентоспособна продукция. Не се изяснява и въпросът доколко превръщането на разновъзрастните насаждения в разновъзрастни структури, особено при младите и средновъзрастни дървостои, ще се отрази на техния растеж и производителност (количествена и качествена). Прочуванията в това отношение могат да покажат, че някои от предлаганите лесовъдски методи и системи при пазарното стопанство ще намират трудна практическа реализация или са икономически неизгодни. Ето повече от столетие лесовъдството дава висока оценка на изборното стопанство, но неговото прилагане и до днес е символично.

Лесоустройството като теория и практика на базата на богат и най-разнообразен фактически материал разработва проекти за организация и управление на дадена горкостопанска единица за пълноценното, рационално и ефективно използване на горските ресурси. В основата на организационните принципи на съвременното лесоустройство, също изградени на многофункционална основа, е залегнал принципът за устойчиво и комплексно възпроизводство и ползване на горските ресурси - в екологичен, производствен и социален аспект. Лесовъдството дава разнообразни и многобройни технически способности и решения. Лесоустройството, вземайки под внимание и теоретичните принципи на горската икономика, прави преценка на предлаганите методи и системи и при проектирането прилага тези, които повишават ефективността на цялостната стопанска дейност. В повечето случаи обаче свободата на действие е ограничена от нормативни и други документи, които отразяват горската политика на държавата на даден етап и имат задължителен характер.

В лесоустройствената теория (в най-широк смисъл) също има някои нови моменти и интерпретации, но тя не обхваща и не отговаря на широкия кръг от проблеми, който поставя теорията за природосъобразно и многофункционално лесовъдство. Тя не дава отговор на съвременните, на основните въпроси, първо - как ще се материализира новата лесовъдска концепция на практика, и второ - какви промени следва да настъпят в лесоустройствените принципи на проектиране и организация, които да отговарят на изискванията за устойчивост. Проведени бяха научно-практически

конференции по въпросите за реконструкциите, по стопанисването на буковите гори и други. В работата им за голямо съжаление съответните научни звена не участваха със свои доклади и виждания за мястото на лесоустройството при новите условия. Главно по тези причини в редица публикации и дискусии ролята и мястото на лесоустройството се предлага да бъдат ограничени.

Горската таксация и науката за растежа и производителността на дървостоеите трябва теоретично да отговори на въпросите доколко е целесъобразно да се преминава към масово формиране на разновъзрастни дървостои още от фазата на отглеждането и как това „дупчене“ на насажденията ще се отрази на тяхната обща производителност и качеството на добиваната дървесина.

Приложими ли са тези подходи за всички дървесни видове? Известно е, че при дървовете, бука и гори при беля бор висококачествени материали за производство на шперплат и фурнир се получават при относително разновъзрастните дървостои с известните методи на отглеждане. Същото се отнася и до някои други направления в горската наука, които са непосредствено свързани с лесовъдството. Няма проучвания и публикации от страна на теоретиките в областта на дърводобива доколко и в каква степен са целесъобразни някои от предлаганите методи на водене на главните и отгледните сечи с оглед използването на съвременната техника и технологии и как те ще се отразят на конкурентоспособността и особено на оползотворяването на нискокачествената дървесина. Немалко са въпросите в областта на горската икономика и теоретичните основи на горската политика.

Принципи на проектиране през различните периоди

Както видяхме, лесоустройственото проектиране се намира в много тясна връзка с лесовъдството. Закономерно в исторически план, и не само у нас, лесовъдството, особено неговото екологично и природозащитно направление, непрекъснато увеличава своята роля и значение. В това отношение условно могат да се очертаят следните три периода. През първия период - докъм края на 40-те години на XX в., доминират *лесоустройствените принципи*. Лесоустроителят избира тези лесовъдски методи, които смята за най-ефективни. Така например през 30-те години на миналото столетие по икономически причини отгледни сечи не се проектират. От лесовъдска гледна точка за дърбовите гори най-подходяща е постепенната сеч, но поради горните причини и поради особеностите в строежа на дървостоеите лесоустроителят проектира прилагането на изборната сеч. Вторият период обхваща втората половина на миналия век. През тези десетилетия в горите със специално предназначение домини-

рат *лесовъдските принципи, особено природозащитните*. В горите с дърводобивно и средообразуващо значение лесоустройството се занимава не само с ползването, а и с регулиране на ползването, особено на възпроизводствените процеси в горскостопанските единици. Лесоустройството се провежда на основата на типове гора и типове месторастения, поради което тяхното проучване и картиране съставлява неразделна част от лесоустройствените работи. Разработват се подробни лесокултурни проекти за пълноценно използване на земите на горския фонд. За първи път се проектират и изпълняват мащабни проекти за отгледни сечи, добивът от които достига милиони кубически метри годишно. Разработени са редица респектиращи проекти за залесяване и борба с ерозията във водосборите на големите язовири. Това е периодът, когато *оптимално се съчетават лесовъдските и лесоустройствените теоретични принципи*. Сега, през третия период, лесовъдството, горската екология и природозащитата с многобройните си задължителни норми и принципи *напълно доминират над лесоустройството*, с което до голяма степен се ограничават творческите възможности на лесоустроителя. Така например доказано е, че трансформирането на букови насаждения, растящи на бедни месторастения, в смесени широколистно-иглолистни насаждения е лесовъдски и икономически целесъобразно, но понеже е в противоречие с приетите насоки на горската политика, не може да се приложи при проектирането. Съвременната философия в областта на лесовъдството е не само българска, но в някои отношения и световна тенденция. Даваме си сметка, че принципите за устойчиво развитие имат не само местен аспект, те трябва да се приемат и прилагат от лесоустройството след всеоткровен научен и критичен анализ. Лесоустройството е една неизбежна необходимост, особено за едроплощните стопански единици, но е твърде скъпо проектиране, защото се прави за десетгодишен период. Горовладелци и проектанти понякога правят радикални отклонения от теоретичните норми и изисквания, и особено в срока на действие на проекта, често се правят кратки проекти - лесоустройствени ревизии, като се актуализират данните от първото устройство.

Някои проблеми на междинното лесоустройство

В нашата лесоустройствена практика споменатите проблеми не са намерили радикално решение, въпреки че всяка горскостопанска единица в продължение на десетилетията е устройвана най-малко по 5-6 пъти. В лесоустройствените проекти може да намерите много подробни и най-разнообразни таксационни данни, както и информация за почвено-климатичните условия по типове гора и типове месторастения за всяко насаждение. Малко са държавите, които разполагат с такава информация. Тя трябва грижливо да се пази и пълноценно да се използва. Лесоустройствените ревизии обаче не можаха да станат една прагматична и сравнително по-евтина форма за организация. По същество те не се отличават много от проектите за първоначално устройство. Много томовете с най-подробни данни за всеки подотдел и за стопанската единица като цяло периодично се повтарят, без това да е необходимо.

По причините, които споменахме, устройството е твърде скъпо и се отразява до известна степен на ефективността на горскостопанското производство като цяло. През 2007 г. цената на лесоустройствения проект на Държавното горско стопанство - Кости, с

площ 10 289 ха и годишно ползване от 22 950 м³ стояща маса, е 135 500 лв., или 13.17 лв./ха. Стопанството е реализирало през 2008 г. чиста печалба от 62 000 лева. В ДЛС „Тервел“, проектантският хонорар е 12.64 лв./ха, в ДГС - Берковица - 10.50 лв./ха, а в ДЛС „Беглика“ - 10.02 лв./ха. Това са значителни суми, които едно държавно горско или ловно стопанство, ако само заплаща проекта, трудно би могло да осигури. А какво остава за другите горовладелци! В случай че ДГС - Кости, изплаща проектантския хонорар със собствени средства, то трябва да заделя през десетилетието по около една четвърт от печалбата си. Нужно е, както многократно сме предлагали, да се направи една всестранна преоценка на утвърдената практика при междинното лесоустройство и да се търсят пътища за неговото значително поевтиняване. За целта може да се ползва и практиката на страните с добър опит.

Някои от възможните решения

При инвентаризацията не е необходимо да се прави нова таксация на гората, а актуализация, при нужда и на терена, на таксационните показатели в подотделите съобразно настъпилите промени при тяхното стопанисване през десетилетието. По принцип това налага при ревизиите да не се правят промени в границите на подотделите, особено при възобновителните сечи. Обобщени и анализирани, новите данни служат като основа за определяне на размера на годишното ползване и изготвяне на междинен проект за сечите по насаждения, както и проект за лесокултурните работи, а при необходимост - показатели за развитие на ловното стопанство и страничната дейност. По същество лесоустройственият проект е *идеен проект* с определени нормативи. В него са дадени основните принципи и насоки, както и някои задължителни показатели - за размера на ползването и за залесителните и други работи, свързани с повишаване на производствения капацитет на горската площ. Изготвят се обобщени вedomости за ползването, за залесяването по насаждения, както и за ловностопанската и страничната дейност през периода. В обяснителната записка се прави задълбочен, предимно лесовъдски, анализ на изпълненото през десетилетието и на тази основа се изготвя мотивацията. *Заданието за проектиране* трябва да бъде кратко и да съдържа само данни за промените в територията на стопанството и неизбежни промени в насоките на стопанисване.

Ръководителят на горскостопанската единица всяка година прави *работен план*, в който конкретно са дадени обемът и насоките за стопанисване и размерът на ползване през текущата година. Планът, който е извлечение от идейния проект, се утвърждава от регионалната инспекция. В него са допуснати някои отклонения от проекта, особено през втората половина на ревизионния период, когато са настъпили съществени промени във възобновителните процеси и в таксационните показатели на младите насаждения.

Напоследък широко се дискутира въпросът за по-голяма свобода на действие на директора на горското стопанство при проектиране и водене на сечите с цел да се спре сложната процедура по утвърждаване на предлагани промени в лесоустройствения проект. Обсъждат се варианти, при които размерът на ползването, общо и по насаждения, да се определя от ръководителя на стопанството, като задължителен процент от текущия прираст. Това са опасни тенденции за *едроплощните* единици и не отговарят на характера и същността на горскостопанското производство, на необходимостта от дългосрочно планиране на стопанска-

та дейност и планомерното изграждане на инфраструктурата. При нашия манталитет те могат да създадат хаос и безредие, да доведат до нарушаване на принципите за устойчивост. Не случайно в по-далечното минало лесоустройствените (стопанските) планове са утвърждавани с царски указ, т.е. са били под строг държавен контрол.

На обсъждане е подложен и въпросът за големината на подотделите, като се предлага значително увеличаване на тяхната площ и при възможност да се ползват естествените граници на терена. Известно е, че по-малките подотдели са показател за интензивност на горското стопанство. В нашата практика се е утвърдил *лесоудският*, а не *лесоустройственият принцип* - обособяването на подотделите обикновено става по насаждения. При сегашните насоки за природосъобразно стопанисване този принцип трябва да се запази. Това, разбира се, не изключва възможността за отстраняване на грешките и прекомерните увлечения.

С оглед поевтиняване на проектантските работи при междинното лесоустройство се обсъжда въпросът доколко е целесъобразно проектите да се изработват от горското стопанство. За големите горкостопански единици това е трудно осъществимо. За спазване на теоретичните норми на лесоустройството при анализа на данните и определяне на ползването се изисква висока квалификация. Необходимо е да се спазват редица нормативни документи, както и сложните и разнообразните норми и изискванията за устойчиво ползване в неговия екологичен, производствен и социален аспект. Горското стопанство трудно може да има такъв специалист с широк поглед върху проблемите, като се знае, че той ще се ползва един път в десетилетието. При разделяне на контролните функции от стопанската дейност в държавните гори не е допустимо горското предприятие само да определя вида на сечите и размера на годишното ползване.

Разработването на евтини и отговарящи на съвременните изисквания проекти най-добре би се реализирало от специализирана проектантска организация, която разполага и с техническа база за обработка на материала. Може би положителни резултати ще има, ако се експериментира и т.нар. *смесена форма*, при ко-

ято горското стопанство със свои специалисти, а не с наети срещу заплащане лесовъдци, изпълни първата част от проекта - да актуализира и обобщи таксационните данни и другите необходими първични материали и документи, а специализираната проектантска организация окончателно да разработи проекта. При тази форма значителни икономии се реализират и по отношение на данъци, обществено осигуряване и други, които представляват около една трета от разходите. В нискостъблено стопанисвани гори проекта за междинно устройство би могло да направи и самото стопанство.

Ако се приложат предлаганите принципи за рационализиране на проектантските работи при междинното лесоустройство, натуралната производителност на труда би се увеличила около два пъти, а стойността на проектите би се намалила значително.

Опитът от периода до началото на 40-те години показва, че и при сегашната структура на собственост е икономически целесъобразно „Агролеспроект“ и в бъдеще да се занимава с проектантска дейност. По този начин централното горско управление по-добре ще регулира и направлява процесите на конкуренцията, защото ще има реална информация за себестойността на проектирането, която ще се ползва при определяне на базисните тръжни цени. Информациите ще подпомага ИАГ при разработване на стратегическите направления за развитието на горския сектор като цяло, както и при разработване на някои текущи задачи с национално значение. Общественият характер на собствеността и опитът на други страни показват, че и при пазарни условия е целесъобразно съществуването на проектантския институт. Добре е да не се руши това, което едно столетие успешно е изпълнявало задачите на горското стопанство в областта на проектирането.

Пазарната икономическа система налага най-после да се рационализират работите по проектиране, защото и те са непосредствено свързани с проблемите за организиране на едно ефективно и конкурентно горско стопанство. Лесоустройството трябва по-активно да изучава основите на съвременното лесовъдство и да прилага неговите ефективни методи и системи при проектирането.

110 г. горски печал

Да живее и да умира същевременно

(Продължение от бр. 1)

Даже и при най-добрите управления в страната, които сме преживели като народ, винаги стотици и хиляди партизани добиваха право на безконтролно и безнаказано вмешателство в горското ни стопанство и на прибиране на лъвската част от приходите на нашите гори. По отношение на моралния багаж и изобщо способността да се противопоставят на вмешателствата в нашето горско стопанство у нас е имало и за нещастие още има два типа лесничии: едни са служили на корупцията или са я подкрепяли срещу некрасиви компромиси, други - предимно специалистите, са ставали жертва на борбата си с корупцията и са

бивали уволнявани, глобявани и по няколко пъти в годината премествани, вследствие на което не са имали нито възможност, нито охота да се отдадат на позитивна работа, която е немислима без застояване на служба поне няколко години в едно и също стопанство. И ако годе някога ден за сметка мнозина от първите ще бъдат поставени на подсъдимата скамейка поради незаконно обогатяване, а голямата част от последните ще бъдат провъзгласени за мъченици на горското дело.

Горското ни законодателство. Колкото сесии на Народното събрание - толкова закони за горите, толкова доказателства за нежеланието на управляващите пар-

тии да турят ред в горското дело, толкова престъпни опити да се заблуди общественото мнение. Нито една от управляващите партии до сега не е имала желанието да уреди със закон четири най-важни горски въпроса: за собствеността, за горските нарушения и престъпления, за експлоатацията и за персонала. С неуконяването на принципа за вишето (*бел. ред. - висшето*) специално образование и държавния изпит, горският институт се компрометира изцяло още в началото на съществуването си и поради желязната логика на необходимостта стана гавра за всички. Неприятните консеквенции (*бел. ред. - последствия*) от тези престижни неуправии днес теглят в главни черти специалистите, нещастни наследници на позорно минало, на които и обществото, и управляващите кръгове незаслужено продължават да гледат с недобро око. *Поминъкът на населението.* България е страна планиниста и като такава има голям процент горски почви. Земледелческите почви пък са сравнително малко. Може да се каже, че в първите години след Освобождението те бяха достатъчно, ала не така е днес. Населението се увеличи значително, но нито земеделието - поради особеностите на терена и ред други стопанствени условия - можа да увеличи интензивитета си в същите размери, нито пък индустрията - поради липса на капитал и минерални богатства - можа да се развие достатъчно, за да бъде поминъкът на излишните в земеделието ръце. И земеделието, и скотовъдството запазиха в едри черти първобитния си характер, а заедно с това и значителни търкания с горското стопанство, докато се намериха и умници, които да твърдят, че въпросните три стопанства са несъвместими и даже се изключват взаимно. Достатъчна е една разходка до Германия, Австрия или Швейцария, за да се убедите, че не е така.

Липсата на достатъчно каменовъглени мини в страната е също тъй една от малките причини за затрудняването на горската служба. Защото тя увеличава нуждата от дърва за огрев, а от друга страна затруднява напрежката на индустрията, с което се създават подбуждателни причини за коренежи от ония ръце, които не могат да намерят работа.

Незаинтересоваността на общественото към горското дело - ето кое ни е най-много обезкуражавало и огорчавало като специалисти. Немалка част от причините трябва да се дият в невежеството на ръководящите обществени кръгове. Право е, че голяма част от тези кръгове нямат интерес от уреждането на горското дело, ала има такива, на които косите биха настръхнали от ужас и възмущение, ако знаеха какво става там! Мнозина лесничей още твърдят, че на българския лесовъд не били потребни познания по специалността, а практика. Тази нелепица се поддържа мълком и от всички управляващи партии по много проста причина, че за тях, както изтъкнахме по-горе, най-добър лесовъд е този, който най-много е чужд на службата, която му се поверява.

Горското стопанство е едно от най-трудните народни стопанства и не се състои само в садене, пазене и сечене, както мнозина недоучени и профани мислят, а в ред сложни частностопанствени и народостопанствени съображения и най-тънки пресмятания, за които е нужно не само више специално образование, както това е възприето във всички уредени държави, но и стаж и държавен изпит. Ако всичко това е необходимо в тези страни, то какво остава за България, гдето горското стопанство е поставено да се развива при най-неблагоприятните условия и се намира при това в критическите години на своя развой? Горският институт трябва да се прочисти час по-ско-

ро от неспециалистите, като за в бъдеще се допускат на виша служба по горите само специалисти с више образование, едногодишен стаж при образцови горски стопанства у нас (такива трябва да се уредят поне две!) и държавен изпит. В резултат от такава една реформа българският лесничей ще успее за късо време да се реабилитира, обществото ще забрави позорното минало и ще ни даде мощна подкрепа.

... Как да си създадем нужното число специалисти с више образование? Ние предлагаме следната мярка: на мястото на неспециалистите и крайно компрометиранияте, които трябва да се уволнят с един замах, да се назначат гимназисти с конкурс и веднага след това да се изпратят с месечната си заплата на VII степенни лесничей да получат лесовъдско образование в някое више училище. По такъв начин без особени затруднения още след 3-4 години ще разполагаме с един достатъчен, солиден и еднороден персонал, а нашето горско стопанство ще начене периода на възраждането си.

Нека да минем сега към втория важен въпрос - класифицирането на персонала.

... В горското ведомство най-неподходящият масщаб (*бел. ред. - показател от трудовата характеристика*) е прослуженото време. То би било дотолкова меродавно, доколкото на по-голямо прослужено време съответстват по-голяма опитност и по-големи заслуги към делото. Както обаче видяхме по-горе, в горското ведомство не е така. Тук прослужените години не стоят в никакво съотношение към дейността. Повечето от лесовъдите ни, ако и да са способни и жадни за полезна работа, не са могли да зарегистрират никаква производителна дейност, защото са прекарвали половината от прослуженото си време в местене, предаване и приемане, а останалата половина в неизползувано запознаване с местните условия на новото местоназначение, без да имат възможност да се заловят за работа. В нашето горско дело - с малки изключения - не е имало и почти няма труженици в полето на лесовъдската специалност, а само мъченици.

... На мнозина горните редове може би ще се видят горчици и неприятни, защото са чиста истина. Ала ние не се боим да я кажем, опасявайки се, че ще огорчим някого. Време е вече интересите на делото да се поставят по-високо от личните интереси.

Горското дело у нас преживява много неблагоприятни дни. Сега са времена на оживено занимаване с външна политика, на чести избори, на авантюри и разпиляване на огромни национални богатства.

След утихването на европейския пожар обаче за горското дело и частно за уреждането на персонала въпрос ще настъпят непременно добри дни. И ние бихме се радвали, ако, когато г. финансовият министър пак почука върху портите на оголения данъкоплатец с нови данъчни реформи, чуе от там ръмжени и енергичен глас: „Търсете резерви другаде! Уредете горското дело, поверете горите на специалисти и искайте от тях приходи, искайте милиони!“

Ето тук е именно единствената надежда за реформирането на персонала и на стопанството, в резултат на което партийното горско стопанство, което за позор на културна България се търпи още у нас, ще се преобърне пак в едно национално стопанство с внушителни приходи.

Следващия път ще ви запознаем как се водят дебати по „горския въпрос“ в парламента.

Уважаеми читатели, в библиотеката към сп. „Гора“ можете да намерите богат избор на стари издания с горска тематика.

СТРУКТУРИ КЪМ ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ

(пощенски кодове, названия, ръководители и телефони)

08.02.2010 г.

I. 3500 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - БЕРКОВИЦА - инж. Ваня КАМЕНОВА

- 0953 8 03 00
- 3500 ДПС - Берковица - инж. Цветко ЦВЕТКОВ 0953 8 89 90
 - 3474 ДПС - Говеджа - вакантна 09556 22 71
 - 3600 ДПС - Дом - инж. Ганчо ЛОЗАНОВ 0971 6 01 02
 - 3460 ДПС - Чипровци - инж. Красимир ВЪЛКОВ 09554 21 97
 - 3400 ДПС - Монтана - инж. Петър ИВАНОВ 096 30 01 90
 - 3700 ДПС - Вудин - инж. Димитър ДИМИТРОВ 094 60 09 88
 - 3950 ДПС - Чупрене - инж. Корнелия ЦУРИНСКА 09327 430
 - 3900 ДПС - Белоградчик - инж. Мая КОСТОВА 0936 5 40 54
 - 3000 ДПС - Враца - инж. Ивайло АНГЕЛОВ 092 66 05 61
 - 3300 ДПС - Оряхово - инж. Снежана ГАРДАНСКА 09171 24 19
 - 3100 ДПС - Мездра - инж. Евгения ХРИСТОВА 0910 23 12
 - 3900 ДПС „Миджур“ - Белоградчик - инж. Цвѣтан МИХАЙЛОВ 0936 5 40 96

II. 2700 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - БЛАГОВЕГРАД - инж. Иван ГЕРТОВ

- 073 88 50 09
- 2700 ДПС - Благоевград - инж. Калин ЗАПЕВ 073 88 42 05
 - 2730 ДПС - Симитли - инж. Борислав КОТУЗОВ 0748 7 21 67
 - 2840 ДПС - Кресна - инж. Стефан АВРАМОВ 07433 22 63
 - 2890 ДПС - Първомай - инж. Велик СОТИРОВ 07427 31 47
 - 2850 ДПС - Петрич - инж. Георги ЯНКУЛОВ 0745 6 01 88
 - 2825 ДПС - с. Струмляни - инж. Валентин ЦАНЕВ 07434 20 85
 - 2800 ДПС - гр. Сандански - инж. Светослав ТАТАРСКИ 0746 3 20 37
 - 2830 ДПС - Камунци - инж. Симеон ЕФРЕМОВ 07438 20 38
 - 2790 ДПС - Якоруга - инж. Васил СТАМБЕРОВ 07442 22 27
 - 2772 ДПС - Места - инж. Иван ГЕРИН 074409 265
 - 2777 ДПС - Добринище - инж. Георги КИШЕВ 07447 22 24
 - 2960 ДПС - Гърмен - инж. Велизар ЧОЛАКОВ 07523 20 22
 - 2900 ДПС - гр. Гоце Делчев - инж. Манол КОЗЕЛОВ 0751 6 05 86
 - 2780 ДПС - Белица - инж. Георги ГЕНЕВ 07444 23 16
 - 2782 ДПС - Еленица - инж. Иван ДИВИЗИЕВ 07446 26 64
 - 2760 ДПС „Разлог“ - Разлог - инж. Йордан БАНТЕЕВ 0747 8 01 60
 - 2950 ДПС „Дукчан“ - с. Сатовча - инж. Пламен ПОЮКОВ 07541 21 70

III. 8000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - БУРГАС - инж. Румен ЖЕЛЕВ

- 056 84 29 84
- 8000 ДПС - Бургас - инж. Дора СТАМАТОВА 056 84 23 69
 - 8500 ДПС - Айтос - инж. Тодор ТОДОРОВ 0558 2 26 25
 - 8400 ДПС - Карнобат - инж. Йонка РАДЕВА 0559 2 21 59
 - 8463 ДПС - Садово - инж. Пепи БАНКОВ 05573 435
 - 8300 ДПС - Средец - инж. Димитър ЯНКОВ 05551 35 62
 - 8152 ДПС - Ново Паничарево - инж. Гора ГОРОВ 05504 82 18
 - 8170 ДПС - Звездец - инж. Димо ДИМОВ 05959 230
 - 8260 ДПС - Царево - инж. Забарин ГАГОВ 0590 5 21 73
 - 8283 ДПС - Кости - инж. Венелин РАДКОВ 0886843613
 - 8162 ДПС - Малко Търново - инж. Стойко ПАРУШЕВ 05952 30 96
 - 8290 ДПС „Ропотамо“ - м. Аркутино - инж. Иван КОСТОВ 0550 3 22 23

- 2347 ДАС „Витошко - Стругена“ - с. Кладница - инж. Дамян ДАМИЯНОВ 076 67 02 14
- 2500 ДАС „Осогово“ - Кюстендил - инж. Андрей МИЛЕНКОВ 078 55 20 50

VIII. 5500 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ЛОВЕЧ - инж. Павел БОГДАНСКИ

- 068 60 38 23
- 5500 ДПС - Ловеч - инж. Георги БОЧЕВ 068 60 37 92
 - 5520 ДПС - Лесигрен - инж. Пламен ПЕТРОВ 06920 21 25
 - 5800 ДПС - Плевен - инж. Яни ПЕТКОВ 064 84 01 90
 - 5940 ДПС - Никопол - инж. Георги ПЕТРОВ 06541 27 97
 - 5700 ДПС - Тетевен - инж. Илия МИТОВ 0678 24 34
 - 5720 ДПС - Рибарица - инж. Стайко ПЕТРОВ 06902 24 36
 - 5725 ДПС - Черни Вит - инж. Йордан ЙОРДАНОВ 06906 227
 - 5600 ДПС - Троян - инж. Димитър ШИПКОВ 0670 6 04 27
 - 5672 ДПС - Борима - инж. Марин БАГАРОВ 0670 6 22 98
 - 5620 ДПС - Черни Осъм - инж. Красимир ЦАНИН 0670 6 04 04
 - 5770 ДПС - Луковит - инж. Петко ПЕТКОВ 0697 5 41 36
 - 5641 ДАС „Русалка“ - Априлци - инж. Валентин ШИПКОВЕНСКИ 06958 23 12

IX. 4400 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ПАЗАРДЖИК - инж. Христо ДЕЛИН

- 034 44 55 96
- 4400 ДПС - Пазарджик - инж. Стоян КОПРАЛЕВ 034 44 40 99
 - 4470 ДПС - Белоово - инж. Атанас МИТЕВ 03581 38 21
 - 4500 ДПС - Панагюрище - инж. Петър ТОДОРОВ 0357 6 36 55
 - 4580 ДПС - Батак - инж. Петър МИРЧЕВ 03553 20 33
 - 4550 ДПС - Пещера - инж. Иван ГЪРКОВ 03570 6 39 85
 - 4633 ДПС „Селище“ - с. Сърница - инж. Иван БОЯДЖИЕВ 03547 21 39
 - 4600 ДПС - м. Чехълъово - инж. Борислав ЧОРБОВ 0359 2 30 49
 - 4580 ДАС „Широка поляна“ - м. Широка поляна - инж. Тоско ГЕОРГИЕВ 03045 21 68
 - 4600 ДАС „Алабак“ - Велинград - инж. Гено ПЕЕВ 0359 5 35 15
 - 4571 ДАС „Боробо“ - м. Вълча поляна - инж. Йордан ЙОРДАНОВ 035502 339
 - 4580 ДАС „Беглика“ - м. Беглика - инж. Георги СЕРАФИМОВ 03553 21 87
 - 4600 ДАС „Чепино“ - м. Сухата лъка - инж. Венко ВОЗЕВ 0359 5 19 37
 - 4640 ДАС „Ракутово“ - Ракутово - инж. Валентин МЕЧЕВ 03542 21 50
 - 4580 ДАС „Рогопи“ - м. Снежана - инж. Костадин ГОНДОВ 03553 22 71

X. 4000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ПЛОВДИВ - инж. Ненко ФИЛИПОВ

- 032 64 25 20
- 4002 ДПС - Пловдив - инж. Мирослав ДИМИТРОВ 032 64 34 70
 - 4220 ДПС - Крчим - инж. Ваня ТАШЕВА 03145 22 41
 - 4270 ДПС - Първомай - инж. Тодор НЕДКОВ 0336 6 23 31
 - 4230 ДПС - Асеновград - инж. Тодор ВАСИЛЕВ 0331 6 30 41
 - 4300 ДПС - Карлово - инж. Мико ПАВЛОВ 0335 9 65 02
 - 4180 ДПС - Хисар - инж. Петър РАЙЧИКОВ 0337 6 21 38
 - 4340 ДПС - Розино - инж. Тодор ДИКАЛИЕВ 03136 22 30
 - 4341 ДПС - Класура - инж. Златю КЛИЧЕВ 03137 20 34

12. 8230 ДАС „Несебър“ - Несебър - инж. Иван СТЕПАНОВ 0554 4 33 83
13. 8166 ДАС „Граматикубо“ - Граматикубо - инж. Ганчо КОСТАДИНОВ 05958 230

IV. 9000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ВАРНА -

инж. Игнат ИГНАТОВ

1. 9000 ДПС - Варна - инж. Йордан ЙОРДАНОВ 052 69 29 30
2. 9200 ДПС - Провадия - инж. Петър ПЕТРОВ 052 61 31 59
3. 9170 ДПС - Суборова - г-р инж. Емануел ДИМИТРОВ 0518 4 21 76
4. 9300 ДПС - гр. Добрич - инж. Цанко НИКОЛОВ 05153 20 90
5. 9500 ДПС - Генерал Тошево - инж. Йорданка НАЙДЕНОВА 058 60 06 78
6. 9261 ДПС - Понева - инж. Иван КАМБУРОВ 05731 21 05
7. 9110 ДПС - Старо Оряхово - инж. Кирил ПЕТРОВ 0517 2 31 90
8. 9600 ДАС „Балчик“ - Балчик - инж. Калинка ТОДОРОВА 05141 23 21
9. 9100 ДАС „Шерба“ - Горен чифлик - инж. Александър ПЕНКОВ 0579 7 32 23
10. 9450 ДАС „Тервел“ - гр. Тервел - инж. Цеца ВЛАЕВА 052 61 48 16
05751 23 09

V. 5000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ВЕЛИКО ТЪРНОВО -

инж. Николай НИКОЛОВ

1. 5097 ДПС - Буйновци - инж. Румен ХАРАЛАМОВ 062 62 00 59
2. 5070 ДПС - гр. Елена - инж. Иван ПАШОВ 06151 66 80
3. 5100 ДПС - Горна Оряховица - инж. Ангел КУКОВ 06151 62 12
4. 5250 ДПС - Свищов - инж. Иван НАЧЕВ 0618 6 00 65
5. 5300 ДПС - Габрово - инж. Антоанет АНТОНОВ 0631 6 02 21
6. 5360 ДПС - Палачковци - инж. Иван МЛЕЧЕНКОВ 066 80 87 48
7. 5400 ДПС - Севлиево - инж. Лиляна РАЙКОВА 06770 20 40
8. 5000 ДАС „Болярка“ - Велико Търново - инж. Йордан БОВОНКОВ 0675 3 33 65
9. 5462 ДАС „Росица“ - м. Лъгът - инж. Цветан МАРКОВ 062 62 05 13
067305 350

VI. 6600 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - КЪРДЖАЛИ -

инж. Николай ЯНЧЕВ

1. 6600 ДПС - Кърджали - инж. Любомир ДЖИРОВ 0361 6 58 30
2. 6750 ДПС - Ардино - инж. Веселин АНГЕЛОВ 0361 6 52 96
3. 6800 ДПС - Момчиляг - инж. Митко МАНЕВ 03651 45 01
4. 6900 ДПС - Крумовград - инж. Светослав ЧОЛАКОВ 03631 61 02
5. 6870 ДПС - Кирково - с. Чакаларово - инж. Юсеин ЕФЕНДИЕВ 03641 72 09
6. 6300 ДПС - Хасково - инж. Антони ТОДОРОВ 03678 21 74
7. 6450 ДПС - Харманли - инж. Иван ПАВЛОВ 038 66 22 32
8. 6570 ДПС - Ивайловград - инж. Любомир ЯНЕВ 0373 8 20 40
9. 6500 ДПС - Свиленград - инж. Петър НЕДЯЛКОВ 03661 60 20
10. 6850 ДПС - Джебел - инж. Цветко ЧАКЪРОВ 0379 7 14 76
11. 6600 ДАС „Женда“ - Кърджали - инж. Фикри РАМАДАНОВ 03632 21 02
0361 6 51 20

VII. 2500 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - КЮСТЕНДИЛ -

инж. Петър САВЕВ

1. 2595 ДПС - Небестино - инж. Милчо КИРИЛОВ 078 55 05 15
2. 2600 ДПС - Дуница - инж. Виктор БОРИСОВ 078 55 10 14
3. 2630 ДПС - Рилски манастир - инж. Георги ИВАНОВ 0701 5 13 80
4. 2460 ДПС - Трън - инж. Георги ГЕОРГИЕВ 07054 20 40
5. 2360 ДПС - Брезник - инж. Николай АНАЧКОВ 07731 21 36
6. 2440 ДПС - Земен - инж. Люмила ИВАНОВА 07751 30 51
7. 2400 ДПС - Радомир - инж. Веселин ВЛАДОВ 07741 23 18
0777 8 21 42

9. 4241 ДАС „Кормисош“ - Лъки - инж. Георги БЕДРОВ 03052 21 96
10. 4142 ДАС „Чекерица“ - Стряма - инж. Ботьо АРАБАДЖИЕВ 03153 23 09

XI. 7000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - РУСЕ -

инж. Красимир ТОДЖАРОВ

1. 7100 ДПС - Бяла - инж. Слава КОЛЕВА 082 82 17 06
2. 7500 ДПС - Силистра - инж. Велико ПЕТКОВ 0817 7 27 80
3. 7600 ДПС - Тутракан - инж. Люмил УЗУНОВ 086 82 40 87
4. 7200 ДПС - Разград - инж. Пламен КОЛЕВ 0866 6 03 08
5. 7000 ДАС „Дунав“ - Русе - инж. Йордан САРИЛИЕВ 084 66 13 09
6. 7300 ДАС „Сеслав“ - гр. Кубрат - инж. Красимир КИРЯКОВ 082 82 02 17
7. 7650 ДАС „Каракуз“ - Дулово - инж. Иван ГРОЙЧЕВ 0848 7 24 92
0864 2 26 06

XII. 8800 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СЛИВЕН -

инж. Пейчо ВЪРБАНОВ

1. 8800 ДПС - Сливен - инж. Георги ХРИСТОВ 044 62 29 45
2. 8890 ДПС - Твърдица - инж. Борислав ПЪЯТКОВ 044 62 27 42
3. 8900 ДПС - Нова Загора - инж. Ганчо ПЕТРОВ 0454 22 50
4. 8980 ДПС - Туча - инж. Йордан СТЕФАНОВ 0457 6 20 33
5. 8841 ДПС - Стара река - инж. Мирослав МАРИНОВ 04584 332
6. 8700 ДПС - Елхово - инж. Станимир СОТИРОВ 04552 21 61
7. 8970 ДАС „Котел“ - Котел - инж. Росица НЕДКОВА 0478 8 82 62
8. 8600 ДАС „Тунджа“ - Ямбол - инж. Константин НЕДЕВ 0453 22 40
9. 6560 ДАС „Тополовград“ - Тополовград - инж. Димитър ХАДЖИЕВ 046 66 26 70
0470 5 22 10

XIII. 4700 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СМОЛЯН -

инж. Асен КАРАБОВ

1. 4700 ДПС - Смолян - инж. Георги СТАНЧЕВ 0301 6 75 37
2. 4770 ДПС - Смилян - инж. Здравец МАТЕВ 0301 6 35 21
3. 4980 ДПС - Златоград - инж. Съби ДИМИТРОВ 03026 23 41
4. 4747 ДПС - Славейно - инж. Митко КОМИТОВ 03071 22 11
5. 4716 ДПС - Мугла - инж. Радослав ЗАИМОВ 03027 22 20
6. 4710 ДПС - Широка лъка - инж. Горор КУПЛЕВ 03058 23 38
7. 4831 ДПС - Доспат - инж. Вергил БАЙКАЛОВ 03030 22 80
8. 4800 ДПС - Дебин - инж. Асен ИВАНОВ 03045 22 23
9. 4820 ДПС - Михалково - инж. Цветан ВЪЛКОВ 03041 23 36
10. 4825 ДПС - Триград - инж. Захарина БАКАЛРЕВА 030472 273
11. 4824 ДПС - Борино - инж. Звездалин БЕКЯРОВ 03040 318
12. 4890 ДПС - Хвойна - инж. Асен БАКАЛОВ 03042 21 89
13. 4850 ДПС - Чепеларе - инж. Атанас КЕФИЛЕВ 03053 22 61
14. 4870 ДПС - Пампорово - инж. Тихомир НИКОВ 03051 20 08
15. 4800 ДАС „Избора“ - Дебин - инж. Стоян САРИЙСКИ 0309 5 84 13
03041 23 93

XIV. 1000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СОФИЯ -

инж. Илия СИМЕОНОВ

1. 1000 ДПС - София - инж. Георги ХРИСТОСКОВ 02 987 00 52
2. 2100 ДПС - гр. Елин Пелин - инж. Румяна ДИМИТРОВА 02 987 40 09
3. 2180 ДПС - Емрополе - инж. Николай НИКОЛОВ 0725 6 60 01
4. 2140 ДПС - Ботевград - инж. Веселин НИНОВ 0720 23 50
5. 2000 ДПС - Самоков - инж. Антон ПОПОВ 0723 6 64 36
6. 2010 ДПС - Боровец - инж. Божидар БАЛАБАНОВ 0722 6 67 67
7. 2050 ДПС - Ихтиман - инж. Милко ХРИСТОВ 0750 3 24 67
8. 2041 ДПС - Костенец - инж. Николай ГАДЖАНОВ 0724 8 25 46
9. 2070 ДПС - Пиргон - инж. Светослав ПЕТРОВ 07144 50 57
07181 51 51

10. 2077 ДГС - Коприушница - инж. Апостол БОЕВ
11. 2240 ДГС - Гюеж - вакантна
12. 2260 ДГС - Своге - инж. Сашо ГЕОРГИЕВ
13. 2117 ДАС „Арамлиеца“ - с. Огняново -
инж. Людмил ХАРИЗАНОВ
14. 2140 ДАС „Витиня“ - м. Витиня - инж. Юри МИКОВ

07184 20 41
0729 2391
0726 21 55

7. 6151 ДАС „Мазалам“ - Горно Сахране -
инж. Александър ИВАНОВ

04357 235

XVI. 9700 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - ШУМЕН

- инж. Йордан РАДОСЛАВОВ**
1. 9700 ДГС - Шумен - инж. Магден МАНЕВ
2. 9900 ДГС - Нови пазар - инж. Радо ИВАНОВ
3. 7700 ДГС - Търговище - инж. Васил ВАСИЛЕВ
4. 7900 ДГС - гр. Омуртаг - инж. Петър ЙОРДАНОВ
5. 9870 ДГС - Върбица - инж. Ивелин ТОДОРОВ
6. 9820 ДГС - Смядово - инж. Петю ДРАГОЕВ
7. 9751 ДАС „Паламара“ - с. Венец - инж. Найден АНГЕЛОВ
8. 7800 ДАС „Черни Лом“ - Попово - инж. Иван ЛЮБЕНОВ
9. 9850 ДАС „Велики Преслав“ - Велики Преслав -
вакантна

054 80 07 03
054 80 04 64
0537 2 20 33
0601 6 48 06
0605 21 54
05391 21 06
05351 22 80
05343 21 06
0608 4 20 47
0538 4 26 13

XV. 6000 РЕГИОНАЛНА ДИРЕКЦИЯ ПО ГОРИТЕ - СТАРА ЗАГОРА

- инж. Петър ЗАЯКОВ**
1. 6000 ДГС - Стара Загора - инж. Стоян ДИМИТРОВ
2. 6200 ДГС - Чирпан - инж. Илко ДИМИТРОВ
3. 6100 ДГС - Казанлък - инж. Иван СЛАВОВ
4. 6155 ДГС - Павел баня - инж. Кънчо КУРУМИЛЕВ
5. 6199 ДГС - Гурково - инж. Димчо РАДЕВ
6. 6180 ДГС - Мъглиж - инж. Станислав ВЪТЕВ

042 63 97 37
042 62 33 34
0416 9 30 72
0431 6 23 47
04361 30 15
04331 21 17
04321 23 16

- 1528 Горска семеконтролна станция - София -
инж. Свилена БОЖИНОВА
4017 ГСС - Пловдив - инж. Данаил ЖЕКИН
1303 Лесозащитна станция - София -
ст.н.с. 9-р Янчо НАЙДЕНОВ
4017 ЛЗС - Пловдив - инж. Христо ТОМОВСКИ
9020 ЛЗС - Варна - инж. Мария КИРИЛОВА
4410 Тополово стопанство - Пазарджик -
инж. Иван ВАСЕВ
5250 Опитна станция по бързорастящи горскодървесни
видове - Свищов - н.с. инж. Мирослав ЯКИМОВ
8000 Опитна станция по дървесните гори - Бургас -
ст.н.с. 9-р м.н. Динко ДИНЕВ
9700 Дирекция на Природен парк „Шуменско плато“ - Шумен
вакантна

02 973 11 80
032 62 84 67
02 988 53 01
032 63 15 53
052 51 06 80
034 44 91 26
0631 6 07 43
056 86 09 50
054 80 04 66
052 35 55 61

- 8162 ДПП „Странджа“ - Малко Търново -
инж. Стефан ЗАТАРОВ
3000 ДПП „Врачански Балкан“ - Враца - инж. Николай НЕНЧЕВ
8800 ДПП „Сините камъни“ - Сливен - инж. Иван ИВАНОВ
7000 ДПП „Русенски Лом“ - Русе - инж. Милко БЕЛБЕРОВ
1303 ДПП „Витоша“ - София - инж. Тома БЕЛЕВ
2630 ДПП „Рилски манастир“ - гр. Рила - инж. Вангел АВРАМОВ
5930 ДПП „Персина“ - Белене - инж. Стела БОЖИНОВА
5300 ДПП „Българка“ - Габрово - инж. Мая РАДЕВА
2880 ДПП „Беласица“ - с. Коларово - инж. Добриел РАДЕВ
1528 Национална научноизследователска станция
по лобно стопанство, биология и болести на дивеча - София -
ст.н.с. 9-р Паскал ЖЕЛЯЗКОВ
1303 Редакция на списание „Гора“ - София -
инж. Борис ГОСПОДИНОВ

02 979 08 63
02 988 86 42

- Институт за гора при Българска академия на науките -
централна
директор акад. Александър АЛЕКСАНДРОВ
Лесотехнически университет - централа
ректор проф. 9-р с.н. Нино НИНОВ
Учебно-опитно горско стопанство „Петрохан“ - с. Бързия -
9-р инж. Димитър ВЪЛКОВ
Учебно-опитно горско стопанство „Юндола“ - м. Юндола -
инж. Илия ЗИВРИПАНОВ
„Агроресурсен проект“ ЕООД - София - инж. Румен РАЙКОВ
Горски дом „Св. Иван Рилски“ - Боровец -
Далия ПАУНОВА
Съюз на лесовъдите в България -
9-р инж. Иван ПАЛИТОРОВ
„Булпрофор“ - инж. Антоний СТЕФАНОВ
Научно-технически съюз по лесотехника -
проф. 9-р Веселин БРЕЗИН

02 962 04 42
02 862 20 52
02 91 907
02 962 59 97
09523 26 33
0359 2 30 39
02 988 00 24
0750 3 27 90
02 981 86 32
02 952 11 35
02 988 36 83

- Федерация на синдикалните организации от горското
стопанство и горнопреработващата промишленост -
инж. Петър АБРАШЕВ
Бранишов синдикат „Гори“ към КТ „Подкрепа“ -
Анелия НАЧЕВА
Асоциация на горските фирми в България -
инж. Иван ПЕНКОВ
Съюз на горскотърговските фирми в България -
инж. Кристина ПУХАЛЕВА
Бранишова камара на горнопреработващата
и мебелна промишленост - 9-р инж. Калин СИМЕОНОВ
Асоциация на преработвателите на дървесина в България -
Красимир ДАЧЕВ
Национално сдружение „Горобладелец“ -
инж. Анелия ПОЧЕКАНСКА
Асоциация „Общински гори“ - инж. Тихомир ТОМАНОВ
Сдружение „Частен лесовъд“ - инж. Стефан БЕРОВ

02 952 31 21
02 987 75 72
0888 695 549
032 64 01 87
02 963 42 99
02 818 59 11
03051 34 38
0888 152 366
0885312850

*Списъкът отразява промените, настъпили до редакционното приключване на броя - 08.02.2010 г.
За забелязани пропуски и неточности съобщавайте на тел. 02/988 86 42; тел./факс 988 04 15 (сп. „Гора“).*

МИНИМАЛНИ ЦЕНИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ДИВЕЧ И ДИВЕЧОВИ ПРОДУКТИ ЗА ОРГАНИЗИРАНИЯ ЛОВЕН ТУРИЗЪМ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА ОТ 01.01.2010 г. ДО 01.03.2011 г.

(С изключение на дивеча, стопанисван и ползван по чл. 2, ал. 3 от ЗЛОД)

РАЗДЕЛ ПЪРВИ ЦЕНИ ЗА ОТСТРЕЛ НА ДИВЕЧ

1. ЕДЪР ДИВЕЧ

1. БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН - *CERVUS ELAPHUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;

- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

от 4.00	до 5.00 кг	600	+3 *
от 5.00	до 6.00 кг	900	+5 *
от 6.00	до 7.00 кг	1400	+6 *
от 7.00	до 8.00 кг	2000	+8 *
от 8.00	до 9.00 кг	2800	+10 *
от 9.00	до 10.00 кг	3800	+12 *
от 10.00	до 11.00 кг	5000	+30 *
от 11.00	до 12.00 кг	8000	+40 *
	над 12.00 кг	12 000	+80 *

***Забележка:** за всеки следващи 10 грама.

За трофеи над 230.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошута над 2 г. - 150 .

Селекционен отстрел:

- до 2 г. - 100 ;

- от 2 до 4 г. с тегло на трофея до 4.00 кг - 300 .

След 30 октомври се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

2. ДИВА СВИНЯ - *SUS SCROFA L.*

А. ПОДБОРЕН ЛОВ:

Срок за ловуване: целогодишно.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

от 14.00	до 14.00 см	300	
от 16.00	до 16.00 см	300	+10 *
от 18.00	до 18.00 см	500	+10 *
от 20.00	до 20.00 см	700	+15 *
	до 22.00 см	1000	+30 *
	над 22.00 см	1600	+60 *

***Забележка:** за всеки следващ милиметър.

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 .

За отстреляна дива свиня от 1 до 2 г. - 100 .

За отстреляна женска над 2 г. - 500 .

За ранен и ненамерен глиган - 500 .

За отстрелян глиган над 125 т. по СИС се заплащат 10 % върху цената на трофея.

От 1 май до 31 август се прави до 10 % отстъпка от отстрелните такси за трофейните животни.

Б. ГРУПОВ ЛОВ (ГОНКА):

Срок за ловуване: от 1 октомври до втората неделя на месец януари.

Групов лов в ловни дворове към БИСД -

от 1 октомври до последния ден на февруари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на долните зъби.

от 14.00	до 14.00 см	300	
от 16.00	до 16.00 см	400	
от 18.00	до 18.00 см	500	
от 20.00	до 20.00 см	700	
	до 22.00 см	1000	
	над 22.00 см	1600	

За отстреляна дива свиня до 1 г. - 50 .

За отстреляна дива свиня от 1 г. до 2 г. - 100 .

За отстреляна женска над 2 г. - 500 .

При лов на гонка такси за празен изстрел, ранен и ненамерен дивеч не се заплащат.

3. ЕЛЕН ЛОПАТАР - *CERVUS DAMA L.*

Срок за ловуване:

- мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари;

- женски - от 1 октомври до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база теглото в килограми, измерен с горната челюст.

Шилар - 100 .

от 2.00	до 2.00 кг	400	
от 2.50	до 2.50 кг	400	+2 *
от 3.00	до 3.00 кг	500	+4 *
от 3.50	до 3.50 кг	700	+10 *
	до 4.00 кг	1200	+16 *
	над 4.00 кг	2000	+30 *

***Забележка:** за всеки следващи 10 грама.

За трофеи над 200.00 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна кошута - 50 .

За отстрелян приплод - 50 .

След 30 ноември се прави до 10 % отстъпка от отстрелната такса за трофейните животни.

4. СЪРНА - *CAPREOLUS CAPREOLUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - от 1 май до 30 октомври;

- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

Трофеят се заплаща на база теглото, измерено в грамове, като за горната челюст се приспадат 90 грама.

от 250	до 250 гр	150	
от 300	до 300 гр	150	+3 *
от 350	до 350 гр	300	+4 *
от 400	до 400 гр	500	+8 *
	до 450 гр	900	+12 *
	над 450 гр	1500	+30 *

***Забележка:** за всеки следващ грам.

За трофей над 160 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

За отстреляна сърна - 50 .

За отстрелян приплод - 50 .

5. МУФЛОН - *OVIS MUSIMON PALL.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски - от 1 септември до 31 януари.

Трофеят се заплаща на база средноаритметично от дължината на рога.

от 50.00	до 50 см	600	
от 60.00	до 60 см	600	+20 *
от 70.00	до 70 см	800	+50 *
	до 80 см	1300	+150 *
	над 80 см	2800	+200 *

***Забележка:** за всеки следващ сантиметър.

За отстреляна женска - 50 .

За отстрелян приплод - 50 .

За трофеи над 230 точки се начислява добавка от 10 % върху цената.

6. ЕВРОПЕЙСКИ БИЗОН (ЗУБЪР) - *BISON BONASUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски и приплоди - от 1 септември до 31 декември.

Трофеят се заплаща на база международната точкова система СИС.

от 130.01	до 130.00 т	1650	
от 150.01	до 150.00 т	2180	
	до 170.00 т	3270	
	над 170.01 т	4350	

За отстреляна женска - 1650 .

За отстрелян приплод - 830 .

7. ТИБЕТСКИ ЯК - *BOS MUTUS P.*

Срок за ловуване:

- мъжки - целогодишно;

- женски и приплоди - от 1 септември до 30 октомври.

За отстреля за мъжки и женски се заплащат 2000 .

8. ГЛУХАР - *TETRAO UROGALLUS L.*

Срок за ловуване:

- мъжки - от 15 април до 15 май.

За отстрелян глухар се заплащат 1000 .

При спазване на процедурите, предвидени в Закона за биологичното разнообразие, за следните видове:

1. КАФЯВА МЕЧКА - *URSUS ARCTOS L.*

Трофеят се заплаща на база кожата, неосолена, измерена по международната точкова система СИС.

от 300.00	до 300.00 т	4500	
от 350.00	до 350.00 т	4500	+50 *
	до 400.00 т	7000	+79 *
	над 400.00 т	10 950	+200 *

***Забележка:** за всяка следваща точка.

2. ДИВА КОЗА - *RUPICAPRA RUPICAPRA L.*

Трофеят се заплаща на база международната точкова система СИС.

от 80.00	до 80.00 т	810		
от 85.00	до 85.00 т	810	+26	*
от 85.00	до 90.00 т	940	+38	*
от 90.00	до 95.00 т	1130	+65	*
от 95.00	до 100.00 т	1455	+99	*
	над 100.00 т	1950	+200	*

***Забележка:** за всяка следваща точка.

II. ДРЕБЕН ДИВЕЧ

1. ЗАЕК - LEPUS EUROPEUS (PALL) - 30 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 декември.

2. НУТРИЯ

- MIOCASTOR COYPUS MOL - 15 .

Срок за ловуване:

от 1 ноември до 28 февруари.

3. ФАЗАН - PHASIANUS COLCHICUS (L.) - 10 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

Фермерно произведени от 1 октомври до 28 февруари.

4. ДИВИ ПАТИЦИ, РАЗРЕШЕНИ ЗА ЛОВ - 6 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

5. ГОЛЯМА БЕЛОЧЕЛА ГЪСКА
- ANAS ALBIFRONS (SCOP) - 20 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

6. ЯРЕБИЦА - PERDIX PERDIX (L.) - 20 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 30 ноември.

Фермерно произведени от 1 октомври до 31 януари.

7. КЕКЛИК - ALECTORIS GRAECA CIPRIOTES (HARTERT) - 15 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 30 ноември.

Фермерно произведени от 1 октомври до 31 януари.

8. ГОРСКИ БЕКАС
- SCOLOPAX RUSTICOLA (L.) - 20 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до последния ден на февруари.

9. ГРИВЕК - COLUMBA PALUMBUS (L.) - 3 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до втората неделя на февруари.

10. ГУРГУЛИЦА
- STREPTORPELIA TURTUR (L.) - 3 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до 30 ноември.

11. ПЪДПЪДЪЦИ
- COTURNIX COTURNIX (L.) - 3 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до 30 ноември.

12. ТОКАЧКА - NUMIDA MELEAGRIS (L.) - 6 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

Фермерно произведени от 1 октомври до 28 февруари.

13. ОБИКНОВЕНА БЕКАСИНА
- GALLINAGO GALLINAGO - 3 .

Срок за ловуване:

от втората събота на август до последния ден на февруари.

14. ЧЕРНА ЛИСКА - 1 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до 31 януари.

15. СКОРЕЦ - 1 .

Срок за ловуване: целогодишно.

16. ДИВА ПУЙКА - 20 .

Срок за ловуване:

от 1 октомври до последния ден на февруари.

III. ХИЩНИЦИ

1. ВЪЛК - CANIS LUPUS L. - 220 .

Срок за ловуване: целогодишно.

2. ЛИСИЦА - VULPES VULPES - 6 .

Срок за ловуване: целогодишно.

3. ЧАКАЛ - CANIS AUREUS L. - 6 .

Срок за ловуване: целогодишно.

4. БЯЛКА - MARTES FOINA L. - 6 .

Срок за ловуване: целогодишно.

5. ЧЕРЕН ПОР - MUSTELA PUTORIUS L. - 6 .

Срок за ловуване: целогодишно.

***Забележка:** отстрелните такси включват грането и осоляването на кожата.

IV. ДИВЕЧОВО МЕСО

1. ЕЛЕНИ - 3 за кг*.

2. СЪРНИ - 3 за кг.

3. МУФЛОНИ - 1.5 за кг*.

4. ДИВИ СВИНЕ - 1.5 за кг*.

5. ДРУГИ ВИДОВЕ ЕДЪР ДИВЕЧ - 1.5 за кг*.

6. ЗАЕК - 5 за 1 бр.

7. ФАЗАН - 2 за 1 бр.

8. ПАТИЦА, ТОКАЧКА - 1 за 1 бр.

9. ГЪСКА - 1 за 1 бр.

10. ГРИВЕК, ГУРГУЛИЦА, ПЪДПЪДЪК - 1 за 1 бр.

11. ЯРЕБИЦА, КЕКЛИК И БЕКАС - 1 за 1 бр.

12. ДИВА ПУЙКА - 6 за 1 бр.

*** - за трофейни животни през брачния период - 1 .**

Забележка: За цялото животно с кожа, изкормено, без глава и крака, включително ветеринарен сертификат.

V. НЕОБРАБОТЕНИ ДИВЕЧОВИ КОЖИ ЗА ПРЕПАРИРАНЕ

1. ЗУБЪР И ТИБЕТСКИ ЯК - 150 .

2. ДРУГИ - 50 .

Забележка: в цената е включено грането и осоляването на цялата кожа или част от нея.

РАЗДЕЛ ВТОРИ ЦЕНИ ЗА ЛОВНИ УСЛУГИ

ДОПЪЛНИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

А/ Директорите на ДЛС имат право да предлагат пакетни цени след одобрение от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

Б/ Трофеите от благороден елен, елен лопатар и сърндак се заплащат на база тегло, измерено 24 часа след отстрела, почистването и изваряването им. В случаите, когато този срок не може да бъде спазен, от теглото на трофея се приспадат до 5 % за влажност.

В/ Ловните стопанства гарантират до 15 % точност при отстрела на заявления тро-

фей /без глиган/. Когато разликата в гарантираната точност е над 15 %, ловецът може да откаже да придобие трофея и съответно не го заплаща.

Г/ За ранен и ненамерен едър дивеч (освен при групов лов на дива свиня и индивидуален лов на глиган) се заплаща 50 % от стойността на цената на отстреляния дивеч (при трофейните според заявката).

Д/ Преводачът, чужд контрагент или представител на фирмата посредник, придружаващи ловеца/ловците заплаща за храна и нощувка съгласно наредбата за командировки в страната.

Е/ Придружител заплаща пълен размер на пансиона. За деца до 7 години, придружаващи ловците, не се заплаща за нощувка и храна. За деца от 7 до 14 години се заплаща 50 % от цената на нощувката и храната.

Ж/ Всички допълнителни услуги се заплащат по договаряне.

З/ Заявка за лов се счита за потвърдена, когато услугите са предплатени в размер на 30 % най-късно до 10 дена преди провеждането на лова.

УСЛУГИ

1. Нощувка със закуска съгласно категорията на ловната база:

- в ловна резиденция
- единична стая 50 , двойна 60 ;

- в ловен дом
- единична стая 40 , двойна 50 ;

- в ловна хижа
- единична стая 20 , двойна 30 .

2. Храноден:

- обяд - 20 ;

- вечеря - 20 ;

- общо - 40 .

Към хранодена е включена консумация на безалкохолни и топли напитки. Ниско- и високоалкохолните напитки се продават по утвърден от директора цено-разпис, поставен на видно място. В деня на пристигане и заминаване клиентите заплащат реално консумираните обяд или вечеря.

3. Ловен водач за един ден - 50 .

4. Носач за един ден - 15 .

5. Цена за групов лов на дива свиня - 80

за един ловец дневно.

6. Моторно превозно средство дневно - 50 .

7. Фотолов - за един ден с водач - 20 .

8. Ловно куче за един ден - 10 дневно.

9. Пансион за ловно куче - 15 дневно.

10. Трансфер (място на пристигане - стопанство - място на отпътуване):

- за микробус и лек автомобил - 0.7 за км, но не повече от 300 .

***Забележка:** Всички цени са в евро с включен ДДС.

Ценоразписът е минимален и стопанисващите дивеча могат да договорят по-високи цени.

Комисионната (отстъпката) е 15 % от договорените brutни цени.

Запазваме си правото за промени.

Конкурс за разказ „Така си беше“

Беше лятото на 1966 г. В ранните часове на деня телефонен звън ме откъсна от мислите по всекидневните задачи, които не бяха малко. Обадих ми се някакъв ревизор, извършващ финансова ревизия на Държавно земеделско стопанство (ДЗС) - с. Раненци. Искане да му определя време за среща и да подпиша някакъв протокол. Предстоеше ми да посетя обектите в този район и се договорихме след това да се отбия в ДЗС, за да не се разкарва до Кюстендил.

В сградата на първия етаж ми се наби на очи табела с надпис „Финансовата ревизия“. Почуках на вратата и влязох. Не един, а двама бяха ревизорите и след като се представих, ми предложиха да седна, подавайки ми един протокол, с чието съдържание да се запозная и да подпиша.

Накратко казано, ставаше дума, че вследствие на „вълча напаст“ от стадото овце от летния лагер в Осоговската планина са изчезнали тринадесет агнета. Описано бе, че вълците прескочили оградата през нощта и задигнали агнетата, а стадото овце изплашено повалило оградата, което улеснило вълците да си вземат плячката. Накрая се мъд्रेха няколко подписа и се чакаше моя за „по-голяма достоверност на случая“, както ми обясниха ревизиращите.

Заявих, че няма да подпиша протокола по няколко съображения. Първо, не подписвам по принцип за нещо, което не съм видял на място. Второ, в протокола липсва името и подписът поне на един от овчарите, свидетели на събитието. Трето, не ми е известно нито от това, което съм чел, нито от практиката, която имам, при нападение вълците да имат селективен подход - нападат агнетата, а не засягат овцете. Те, както и хората, да предпочитат агнешкото пред овчето месо.

- Но агнетата може да са били в отделна кошара - възрази единият.
- Затова трябва да се провери на място, но по написаното в протокола личи, че са в една кошара, а овцете, като по-предпазливи, хукнали да бягат и отнесли оградата, а вълците безпрепятствено са си взели плячката - отговорих аз и допълних, че не ги съветвам и те да приемат този протокол, без да са изяснили обстоятелствата.

Решихме да отидем на обекта и за да пътуваме по-комфортно - не ни трябват придружители. Посещавал съм овчарника много пъти, пил съм хубав айран, така че щях да ги заведа на точното място. След около час по стръмния каменист път бяхме на овчарника. Подвикнахме, подсвирихме с колата, но нямаше никой. Овчарите със стадото и кучетата не се виждаха наблизо и решихме да огледаме района сами.

По оградата няма следи от повреди и отстраняване на такива. Овчарникът е един общ и няма отделение за агнета, както предполагаше единият от ревизорите.

В една малка стопанска постройка - навес, открихме агнешки кожи, грижливо опънати с клечки и провесени да се сушат. Броим - една, две, три ... тринадесет!

- Всичко е ясно - казаха единогласно двамата - да се връщаме.

Реших да проверя степената на техния професионализъм и попитах:
- Само тези два факта ли ви направиха впечатление? Огледайте се внимателно.

И след като не получих отговор, добавих:

- Погледнете внимателно кожата! По тяхното състояние - едни сухи, други по-малко сухи, трети почти сурови - личи, че „вълците“ не са правили една акция, а няколко, и ако не се вземат мерки, ще има и следващи нападения.

После предложих да се изкачим на връх Руен, отстоящ на 30 минути път с джипа. Оттам се открива прекрасна гледка във всички посоки. Мотивирах се, че като зам.-председател на Туристическо дружество „Осогово“ изпълнявам приятното задължение да популяризирам красотите на Осоговската планина и Краище.

Останах доволен от видяното, се спуснахме бавно от върха и в подножието на пътя видяхме стадото, двамата пастири и няколко кучета. Спрях да се поздравим и разбрах, че са изненадани.

- Ние мислехме, че нашите са тръгнали да ни търсят, затова се насо-

чихме насам, но нищо, приятно ни е, че се видяхме и с вас - каза първият пастир.

- Имало някакви ревизори в ДЗС-то, та ни предупредиха да имаме готовност за две агнета, щото вече били към края на ревизията, та затова се навъртаме по-наблизо - добави вторият пастир.

- Вие гледайте стадото да не го нападнат вълци, че те не се задоволяват с 1-2, а с много повече - казаха на майтап аз.

- А, вълци тука на открито няма. И тази година се навъртат около населените места и се крият в горичките, пък и вижте тия пазачи (и по-сочи изплезилите езици кучета) няма да ги допуснат да помиришат, камо ли да вземат.

На въпроса им докъде сме така набързо, отговорих, че това са мои приятели и съм ги качил на връх Руен, и нито дума, че сме ги търсили на бивака и видели, каквото ни интересуваше. Пожелав на пастирите лека и спорна работа и се отправихме към с. Раненци. Двамата проверяващи поискаха да ги оставя в селото, а не в ДЗС, и това направих. Вероятно те не искаха да се знае, че сме били на обекта. Разделихме

се без коментар. Това, което казаха бързивите пастири, беше черешката на сладоледа.

Увлечен по ежедневието и много проблеми, набързо забравих

срещата с ревизорите и вероятно нямаше никак да се върна към този случай, ако няколко дена след това не бе срещата ми с бай Иван. Едър, снажен българин от Трънско, доведен от София ведно с други - екип ръководители на ДЗС - Раненци, заемащ длъжност началник на отдел „Снабдяване“. Не само високият ръст и шапката гугла, която носеше и в сезон, за който не е предназначена, го правеха популярен. Той парадираше и с топлите връзки с председателя на Окръжния народен съвет - също земляк трънчанин. Славата на бай Иван се носеше и за това, че има големи връзки в службата и проблеми в снабдяването няма. Това се потвърди, когато един ден ешелонът от товарни автомобили, натоварени с елементи от демонтираната метална ограда на царския дворец в центъра на София, пристигна в двора на ДЗС-то. Бай Иван осигури и средства и за кратко време краварникът, пчеларникът и целият стопански двор бяха оградени с това, което навремето пазеше царя и придворните му. По това време движещ стимул в производството беше съревнованието. В животновъдството се надпреварваха с висок млеконадой и прираст в живо тегло на глава добитък. Шегаджиите подмятаха, че ДЗС - Раненци, ще спечели служебно съревнованието, защото техните животни са поставени в царски покои, а начинът на живот и спокойствието са предпоставка за високи добиви и това се приписваше като заслуга на бай Иван. А на него му ставаше драго, макар и да беше шегата.

С бай Иван често имах служебни контакти и трънският диалект ни направи по-близки. Та сега, като срещнах бай Иван и го питах как е, той се отприщи като воденично колело и на един дъх набързо ми разказа:

- Много съм изморен. Тази седмица ми се наложи на два пъти да претърча до София, за да оцавам „ревизорчетата“, оти дигнаха гири за това, що сте видели в овчарника на Руен. Докарах и началника тука, та им чете конско и омекнаха, но единият все вика „ние не сме двама, а трима“. А той, ако се разприказва, пък и протоколът за вълците остана в него. Когато разбрах, че третият си ти, им рекох: „Оставете тази работа на мене. Он заради мене дума няма да обели, а вие решавайте нещата, както ви казва началството. Та затова съм при тебе сега. Да ми дадеш протокола да им го занесем и да го сцелим пред очите им и да те помоля да си траеш - все едно, че не си бил там. Дето се вика по нашенски „ни лук ял, ни лук мирисал“.

- Добре, бай Иване, - прекъснах го аз - разбрах те. Ето ти протокола. Имаш късмет, че не съм го хвърлил в кошчето, а за да мълча, но и съвестта ми да бъде чиста, кажи какво решение взеха по случая.

- Е па ще ти кажа! Нали знаеш приказката „Когато яли и пили - пели. Когато плащали - плакали“. Платихме си като попове, дето има една дума, а по скръндзавите може и да са си поплакали, но това им е за урок. Когато им даваш съвети за това-онова, те ми викат: „Бай Иване, не сме те викнали да ни съветваш, а да изпълняваш“. Па сега - тръчи, бай Иване, да оправиш работата.

Обещах да мълча и мълчах, но случилото се се е запечатало в главата ми и когато хванах химикалката, всичко излезе наяве, като че е било съвсем скоро.

Инж. Александър АРСОВ

Историята на горските инвентаризации води началото си от Средните векове. Развитието на икономиката, производството и търговията, свързани с интензивно използване на горски ресурси, довеждат до недостиг на дървесина, особено в близост до градовете, мините, корабостроителниците и оживените пътища. Това принуждава собствениците и ползвателите на гори да започнат горско планиране.

Първата информация, събрана за тази цел, е била от оценките на горската площ и примитивното оценяване на стоящия запас от дървесина. В началото инвентаризацията се свързва с лист хартия, съдържащ кратки данни за гората и предписания за възможни лесовъдски действия. Впоследствие, с развитието на гор-

През последното десетилетие (2001-2009 г.) общата площ на инвентаризираните и устроени гори и земи от горския фонд на Република България е 3 545 315 ха. Инвентаризацията и устройството на горите се извършват от девет частни и една държавна фирма. Факторите, които оказват най-значимо влияние върху процеса, свързан с възлагане, качествено извършване на инвентаризация и устройство на горите и прилагане на лесоустройствените проекти през този период, са: извършване на процеса на възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд през 2001 г., създаването на европейската екологична мрежа „Натура 2000“ в България, която включва 54.5 % от горските територии на страната, и създаването на държавните горски и ловни стопанства като държавни предприятия по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон през 2008 година.

Националната горска инвентаризация

ските измервания върху по-големи горски масиви, получените данни се подреждат таблично, което улеснява процеса на систематизиране, анализиране и синтезиране. Обичайната информация включва оценка на дървета, на горската собственост, най-често на основата на обособени единици.

Еволюцията на националните горски инвентаризации се променя неимоверно между отделните страни и този процес още продължава. Националната горска инвентаризация се развива постепенно през всичките тези години. Нейното съдържание, концепции и определения постоянно се адаптират към нуждите на собствениците на гори, ползвателите на дървесина, потребителите на недървесни продукти и ползи от горите. Съвременни системи за инвентаризация се въвеждат и установяват в много страни в Европа и извън нея като резултат от разработки, продължили няколко десетилетия, в отделни случаи - повече от сто години.

В началото на XX век се появява необходимост от надеждни данни за ресурсите, които са в основата на развитието на националната икономика, включително на горския отрасъл. На тази основа се развива инвентаризацията и устройството на горските територии. Първата национална горска инвентаризация стартира в Норвегия през 1919 г. През 1928 г. Конгресът на САЩ създава изследователски клон в горската служба на САЩ, непосредствено след като г-р Ирво Илвесало - ръководител на финландската горска инвентаризация, се среща с президента Келвин Кулидж.

В България до 1900 г. дейностите, свързани с инвентаризацията и устройството на горите, имат случаен характер и са дело на отделни ентузиастични горски инспектори и лесничей. Държавното начало в тази дейност е поставено през 1901 г. с издаването на правилник за устройството на държавните, общинските, църковните, манастирските и училищните гори от Министерството на земеделието и търговията. През периода на централизираната планова икономика инвентаризацията и устройството на горите се извършват от ИППГСС „Агрореспект“, като ежегодно се съставят лесоустройствени планове за около 340 000 ха - 10 % от горския фонд на страната. Устройството на горите се извършва на типологична основа - тип горско месторастение, като се прилага комбинираният метод.

През един продължителен период българските горски екосистеми се стопанисват и управляват въз основа на подробно устройствено планиране. Въпреки че този начин на планиране, на управление и ползване на ресурсите предоставя възможност за твърде подробни лесовъдски намеси в горските насаждения, използваната методология и структура не съответстват на съвременните системи за регионално и специално планиране съгласно приетите директиви и практики на ЕС. Освен това съществуващото лесоустройствено планиране не предоставя информация, свързана с интегрирани мултифункционални аспекти на състоянието на горските екосистеми и потвърждаваща съответни средносрочни и дългосрочни приоритети в управлението на горските ресурси.

Реализирането на Българо-швейцарската програма за горите през периода 1997-2007 г. позволява да се направят първите стъпки в прилагането на контролния метод на инвентаризация на Шмид - Хаас. Използваният математико-статистически подход позволява подробно описание на горскорастителните условия и на състоянието на дървостойовете. Методът е приложен плотно с помощта на експерти от ЕТН (Техническият университет в Цюрих), в 5 района на страната - Доспат, Борино, Пампорово, Юндола, Боровец. Едновременно с това се поставя основата на многофункционалното горско планиране на регионално и местно ниво, като е използван швейцарският опит. Изработените и приети рамкови планове обхващат 1/10 от площта на горския фонд на страната.

В края на XX и началото на XXI век устойчивото управление на горите и неблагоприятните климатични промени изискват провеждане на друг тип инвентаризация, при която оценката за състоянието на горите да се извършва по възприетите общоевропейски критерии и индикатори за устойчиво развитие и ползване на горските ресурси. Тази актуална информация се събира, анализира и използва чрез периодично, систематично провеждане на национална горска инвентаризация (НГИ).

Във Франция националната горска инвентаризация се провежда от 1967 г. През 2000-2007 г. Бюрото за устройство на горите провежда НГИ в Полша. В Чешката република НГИ е проведена през периода 2001-2004 г. от „Леспроект“, Брандис над Лаба. Работата е извършена

от 18 групи, всяка от които с четиричленен състав, и от две подобни групи за контрол върху достоверността на извършените измервания. Общата стойност на инвентаризацията се оценява на 15 млн. евро за четирите години. Ползван е опитът на Швейцария и Германия. Инвентаризацията е извършена с най-съвременна измерителна техника, включително лазерно измерване на таксационните данни и използване на преносими компютри на терена за въвеждане на данните на място. Екипировката е закупена от „Института за горски екосистемни изследвания“ ООД (Institute of Forest Ecosystem Research - IFER), доставил методика, техническо и програмно оборудване и за НГИ на Федералната служба по горско стопанство на Руската Федерация във връзка със започването на първия цикъл от национална горска инвентаризация на нейната територия.

твърдо до 56 % от горската територия на Европа. На този етап е събрана и обобщена получената информация от страните партньори. Създаден е интернет портал, подпомагащ обмена на данни и визуализиращ получените съвместни резултати. Извършва се оценка на въглеродните запаси в различните европейски климатични райони, създава се карта на биомасата по екологични райони - Скандинавски, Планински - Алпи, Карпати, Балкани, Средиземноморски. Основният проблем е необходимостта от хармонизиране на методологиите на националните горски инвентаризации на отделните европейски страни, с оглед коректното интерпретиране на предоставените данни.

EFDAC е добра възможност европейските страни да разполагат с нов, съвременен инструмент за събиране на данни от горите по общоприети критерии и да ги ползват съвместно при изготвяне и провеждане на горс-

В България - осъзната необходимост?

В Румъния националната горска инвентаризация е проведена през периода 2006-2008 г. Ползван е швейцарски, германски и австрийски опит. Общата стойност на извършените дейности възлиза на около 6 млн. евро. Инвентаризацията е извършена от Горския изследователски институт. Работено е с 18 групи от по трима специалисти. През периода 2001-2007 г. национални горски инвентаризации са проведени в Литва, Латвия, Естония и Словакия.

Предвид нарастващия брой на международните споразумения и отговорности, нуждата от информация драстично нараства. Необходимостта от актуални горски статистически данни става все по-осезаема. Някои от споразуменията на международно ниво, като Протокола от Киото, имат директно въздействие върху националните икономички и решенията с международна значимост. Оттук и изключителната важност предоставяната горска информация да бъде събирана и анализирана, като се използват добре обосновани научни принципи и да има възможност информацията, постъпваща от различните държави, да бъде сравнявана.

През 2007 г. по инициатива на Генералната дирекция за земеделие към Европейската комисия (ЕК) четири европейски страни участват в създаването на Европейския център за данни от горите (European Forest Data Center - EFDAC). Впоследствие към него се присъединяват горски държавни и научни институции от още 8 страни, които обединяват усилията си по проект EFDAC под формата на консорциум. Целта на съвместната работа е организиране, на доброволен принцип, на събиране на данни за горите на Европа по 18 критерия, тяхното анализиране и представяне за нуждите на ЕК и на страните участници в EFDAC. До този момент агрегирани данни за своите гори, по възприетите 18 критерия, са представили 12 национални горски администрации. Важно е обстоятелството, че необходимите данни за горите представляват резултатите от проведените национални горски инвентаризации (НГИ) в тези страни.

Общата площ на участващите в консорциума 10 страни членки на Европейския съюз представлява 51 % от горската територия на ЕС. Ако към нея добавим и горската площ на останалите две страни участници в консорциума - Норвегия и Швейцария, общата площ нара-

ската политика на ниво ЕС и на национално ниво, подобно на EUROSTAT и на LULUCF (Land Use, Land Use Change and Forestry), насочен към развитие на бизнеса с въглеродни емисии, провеждане на политика за намаляване на емисиите от въглероден диоксид и нарастването на количествата на фиксирания въглерод. Обстоятелството, че страната ни не разполага с данни, получени от национална горска инвентаризация, не позволява участието на нейни представители в подготвянето и ползването на посочените европейски горски информационни платформи.

Очертава се известно изоставане по отношение на провеждането на национална горска инвентаризация на българските гори. Това обстоятелство няма да позволи адекватно участие в инициативата INSPIRE на Европейската комисия, чиято основна цел е да предложи рамка за постепенно създаване на хармонизирана инфраструктура на пространствена информация в Европа с оглед формулиране, приложение и оценка на политиките на Европейския съюз, както и в протичащия европейски процес на подготовка и обмен на данни. Необходимостта от провеждане на национална инвентаризация на горските екосистеми е посочена в редица документи, чието прилагане е ангажимент за страната ни: Протокола от Киото, Директива 2007/2 на Европейския парламент за изграждане на инфраструктура за пространствена информация на Европейската общност (Directive INSPIRE), Европейския горски план за действие (EU Forest Action Plan, 2006) и „Стратегически план за развитие на горския сектор в България“ (2007-2011).

Провеждането на национална горска инвентаризация на българските гори, която да се основава на възприетите европейски критерии и индикатори за устойчиво стопанисване на горите, е една осъзната необходимост. НГИ може да се реализира на два етапа: *краткосрочен пилотен проект*, по време на който да се състави и изпита методиката за инвентаризацията и да се направи планът за осъществяването ѝ; *същинска част* - теренни измервания, анализи и заключителен проект. Консолидирането на необходимия финансов ресурс за извършването ѝ е възможно чрез съчетаване на национални и международни източници на финансиране.

Инж. Спас ТОДОРОВ

В забързания свят на свръхмодерни технологии, забиколени почти изцяло от бетонни конструкции, днес хората осъзнават значимостта на обкръжаващата ги горскогорска растителност както в икономически, така и в екологичен и социален аспект. Това, от своя страна, води до повишаване на търсенето на горска и храстова фиданка и до значително развитие на пазара на контейнерна горскогорска растителност. Предимството на тази растителност е, че веднага може да бъде посадена в парковото пространство или на съответния терен, защото контейнерното ѝ отглеждане изцяло запазва кореновата система и позволява растението просто да се извади от саксията или бабата и да се положи в земята, без значение от сезона.

С нарастване на интереса и търсенето на горска и храстова растителност значително се увеличи и броят на фирмите производители на посадъчен материал, а вече съществуващите усъвършенстват и увеличават своето разсадниково производство. За развитието на пазара съществено влияние оказва Европейският съюз и свободната търговия между страните членки. Значително се увеличи асортиментът на предлаганата продукция и се създаде голяма конкуренция между европейските разсадници.

Пазарът на горскогорска контейнерна растителност в България е в самото начало на своето развитие като всеки ден разгръща своя голям потенциал. През 90-те години на миналия век в резултат на настъпилите промени част от горските разсадници прекратяват своето производство и на тяхно място се утвърждават редица частни разсадници, чиято дейност е свързана със собствено производство на фиданки и отглеждане на внесени млади растения от декоративни дървета и храсти.

Сред производителите на контейнерна храстова и горска растителност са разсадниците към държавните горски и ловни стопанства. В системата се произвеждат годишно по няколкостотин хиляди фиданки за ландшафтните и декоративните залесявания за реализация на вътрешния пазар.

В наскоро издадената книга „Пазарът на контейнерна горскогорска растителност“ е направен сравнителен анализ на цените на контейнерната горскогорска растителност, отглеждана в държавните и частните разсадници в България, и „Дарби“ - Великобритания, като бъдещи конкуренти на европейския пазар. Направен е опит да се даде отговор на един актуален и важен въпрос с оглед подобряване на ценовата политика и управлението на държавните горски разсадници в България и конкурентоспособността им на европейския пазар.

Изследването е направено по данни, предоставени от Държавната агенция по горите (сега ИАГ) - отдел „Залесяване и защита срещу ерозия“, частния разсадник „Хоум Гарден“ - България, и частния разсадник „Дар-

би“ - Великобритания. Освен това е използвана информация от собствени проучвания в разсадник „Дарби“ и някои държавни горски разсадници у нас.

Днес в системата горски разсадници в България са включени 224 държавни горски разсадника, като общата им площ е 18 840 дка, 50 % от която производствена. За периода 2008-2009 г. предвидени за продажба са контейнерни фиданки в разсадниците към 57 държавни горски и 4 държавни ловни стопанства (по данни на Агенцията). Произвеждат се контейнерни фиданки от 31 иглолистни и 71 широколистни вида и техните форми. Най-голямо разнообразие предлагат разсадниците към ДГС - Борима, ДГС - Пловдив, ДГС - Брезник, и ДЛС „Осогово“.

През сезон 2008-2009 г. от държавните горски разсадници и частните „Дарби“ и „Хоум Гарден“ са произведени и предвидени за реализация на пазара на контейнерна горскогорска растителност фиданки от 11 иглолистни вида, 25 широколистни горска вида, 28 широколистни храстови вида и фиданки гинко с еднакъв размер. Цените на всички фиданки са анализирани, като цената на произвежданите в системата е средна, изчислена въз основа на ценоразписите на всички горски и ловни стопанства у нас. А цената на контейнерните фиданки, произвеждани в английския разсадник, е превърната в български лева въз основа на курса на БНБ на английската лира през последните 6 месеца.

В резултат на направения анализ на пазара на контейнерна горскогорска растителност по отношение на цените на държавните разсадници към горските и ловните стопанства за периода 2008-2009 г. са направени следните изводи:

◆ Със своите декоративни качества и невзискателност към климатичните и почвените условия най-масово произвеждан иглолистен вид е източната туя. Фиданки с височина 40-60 см се произвеждат в разсадниците на 21 държавни горски и ловни стопанства у нас. Тяхната средна цена е 8.70 лв./бр.

◆ Засиленото производство на контейнерни фиданки от обикновен смърч и обикновена ела с различни височини се дължи на голямото търсене на тези видове не само като фиданки за залесяване, но и като живи коледни елхи.

◆ Значим е асортиментът на иглолистни екзоти, обусловен от голямото им търсене на пазара. Цените на тези фиданки варират в големи граници от 6.50 лв./бр. до 42 лв./бр., което се дължи на различните разходи на разсадниците, чрез които се определя цената на произвеждания посадъчен материал по метода на пълните разходи.

◆ От широколистните горска видове най-масово произвеждани са фиданките от обикновена бреза (175-200 см) със средна цена 12.67 лв./бр. Широко застъпени са чуждоземните видове, чиито цени са най-високи. Такива са магнолията - 20 лв./бр., амбровото гор-

во - 18.25 лв./бр., албицията - 16.58 лв./бр. Тези високи цени се дължат на по-скъпите посевни материали, по-високата им декоративна стойност и засиленото търсене на пазара.

♦ В 23 гържавни горски и ловни стопанства у нас се произвеждат 45 храстови широколистни вида и техните форми. Този голям асортимент е обусловен от по-късия производствен цикъл и голямото им потребителско търсене на пазара. Цените на всички фиданки, независимо от произхода, са близки до средните - 5.07 лв./бр.

Въз основа на направения анализ на цените на контейнерните фиданки, произвеждани в гържавните горски разсадници и частните „Дарби“ - Великобритания, и „Хоум Гарден“ - България, е установено, че:

♦ Цените на изследваните иглолистни фиданки са най-ниски в гържавните горски разсадници, а фиданките, предлагани от „Дарби“ са с най-високи цени. Изключение правят два вида на „Хоум Гарден“ - атласният кедър и китайската смрика, чиято цена е няколко пъти по-висока от останалите разсадници. Ето защо тази група фиданки средно са със 141 % по-скъпи от тези на гържавните разсадници и с 3 % повече от произведените в „Дарби“.

♦ Цените на широколистните гървесни фиданки, предлагани от „Хоум Гарден“, са средно по-скъпи с 360 % от тези на гържавните горски разсадници и с 33 % от тези в „Дарби“. Цените на този вид фиданки в горските разсадници са най-ниски - средно 12.90 лв./бр. Изключително занижените цени на гържавните горски разсадници се дължат на опростеното производство, липсата на специализирана техника и технологии. Производственият процес се осъществява почти изцяло ръчно, а оттук и ниското заплащане на работниците, което води до намаляване на себестойността на продукцията.

♦ Най-голям е асортиментът от широколистни храстови фиданки, предлагани от разсадниците на пазара. Това се дължи на засиленото им търсене от клиентите, както и на по-късия производствен цикъл.

♦ Храстовите фиданки, които се срещат в частните разсадници и се предлагат от гържавните разсадници, имат най-ниски цени - средно 5.63 лв./бр., изключение правят единствено 5 вида. По средни данни най-високи са цените на храстовата растителност, произвеждана в разсадник „Дарби“ - Великобритания, която е по-скъпа средно с 8 % от тази на „Хоум Гарден“ и със 149 % спрямо гържавните горски разсадници. Това е повлияно от специфичната технология на производство, по-високата работна заплата и необходимостта от ръчно отглеждане на растенията.

Въз основа на направеното изследване могат да се направят следните препоръки с оглед подобряване на управлението на разсадниците към гържавните горски и ловни стопанства:

Осъзнатата днес значимост на горскогървесната растителност както в икономически, така и в екологичен и социален аспект е довела до значително развитие на пазара и повишаване на търсенето на гър-

весни и храстови контейнерни фиданки. Ето защо увеличаването на асортимента, качеството и възможностите за производство на контейнерни фиданки в гържавните разсадници би довело само до подобряване на икономическото състояние на горските и ловните стопанства в нашата страна. За целта е необходимо:

♦ Внедряване на контейнерното производство на фиданки в горските разсадници в цялата страна с цел увеличаване на производствените площи и рационалното им използване.

♦ Инвестиране в нови технологии и оборудване за модернизирание на производството, за да се повиши качеството на посадъчния материал и конкурентоспособността на постоянно развиващия се пазар на горскогървесна растителност у нас и в Европа.

♦ Привличане на квалифицирани кадри за работа в разсадниците, за да се подпомогне развитието и усъвършенстването на производствения процес.

♦ Увеличаване на предлагания асортимент за задоволяване на потребителските вкусове и предпочитания, с оглед нарастващото търсене на пазара на храстови и гървесни контейнерни фиданки. Интродуциране на нови видове в производството, съобразени с модните тенденции на пазара.

♦ Подобряване на външния вид на фиданките, използване на по-голямо разнообразие от контейнери, въвеждане на промоционални оферти и дни за посещение с цел популяризиране на разсадниците и тяхната продукция. По този начин би могло да се постигне запазване на настоящите и привличане на нови клиенти: градински центрове, озеленителни фирми, любители градинари и други. Търсене на възможности за реализация на продукцията както в цяла България, така и на европейския пазар.

♦ Актуализиране на цените във всеки разсадник въз основа на производствените разходи, доходите на потребителите и цените на фирмите конкуренти. Изключително високите цени на контейнерните фиданки, произвеждани и внасяни на пазара в България, позволяват своевременно актуализиране на цените на горските разсадници и възможност за реализиране на по-голяма икономическа изгода.

♦ Осигуряване на по-голяма достъпност до ценоразписите на фиданките, произвеждани в разсадниците, от страна на гържавните горски и ловни стопанства у нас.

От анализа на пазара на контейнерна горскогървесна растителност и съставените изводи може да се заключи, че за подобряване на стопанската политика в ръководенето на гържавните разсадници към горските и ловните стопанства у нас са необходими технологични инвестиции, увеличаване на качеството и асортимента на произвежданите посадъчен материал и актуализация на цените. Целта е конкурентоспособност и реализация на продукцията на българския и европейския пазар. Това, от своя страна, би довело до подобряване и подпомагане на икономическото състояние и развитие на гържавните горски и ловни стопанства в България.

Борба с орловата папрат

Ст.н.с. д.с.н. Петър ПЕТРОВ, инж. Иван НЕДКОВ, инж. Лъчезар БОНЧЕВ

Техниката за борба с орловата папрат бе представена върху заплевени площи с орлова папрат на територията на ДАС „Росица“ - м. Лъгът, голям проблем за това стопанство. В резултат на съвместните действия на Националната научноизследователска станция по ловно стопанство, биология и болести на дивеча и ДАС „Росица“ за периода 8-30 август 2009 г. бяха третирани с хербициди над 120 дка силно заплевелени с орлова папрат естествени ливадни площи.

Орловата папрат е сред най-разпространените плевели в естествените пасища и ливади. Основна част от силно заплевелените с орлова папрат площи се намират на териториите на следните области: София, Благоевград, Пазарджик, Смолян, Бургас, Ловеч, Габрово, Велико Търново, Търговище, Сливен, но такива площи има и в областите Монтана, Пловдив, Стара Загора, Кърджали и други.

Като плевел, който развива много мощна коренова система и надземна маса, тя потиска и измества полезния тревостой. Потискащото действие се дължи и на факта, че в листата на папратта се натрупват фитотоксични вещества, които лесно се измиват от падалите валежи, попадат в почвата и силно потискат и забавят поникването и растежа на намиращите се там семена от ливадни треви. Орловата папрат е вредна не само за ливадните треви, но и за консумираните я животни. Проучени и установени са редица заболявания като акутно отравяне на говедата, колер при конете, кокоша слепота или атрофия на ретината при овцете, отравянето от папратови коренища при свинете, тумори при говедата и овцете. В комплекса от мероприятия за подобряване и ефективно използване на планинските ливади и пасища важна роля играе и рационалната борба с орловата папрат, чието разпространение през последните години взема застрашителни размери. Неслучайно тя е наричана от някои изследователи „зелена чума“.

Познати са основно два начина за борба с орловата папрат - механичен и химичен. Съществува и биологичен начин на борба, който у нас все още е слабо познат, насочен предимно срещу възстановяването на орловата папрат след изведена химическа борба, чрез засяване на площите с бобовия вид касубска глушина.

Механичният начин се основава на непрекъснато унищожаване на надземната маса, което изтощава коренищата и постепенно растенията загиват. Необходимо е четирикратно ежегодно косене в продължение на три последователни години в следните срокове: в началото на юни, в средата на юли, в края на август и в началото на октомври.

Механичната борба е трудоемка, икономически неизгодна и практически неосъществима на площи с големи размери.

В площи, разположени във водосборни и водогайни зони, борбата може да се води единствено по механичен път, независимо от степента на заплевеляване.

За химическата борба у нас са проучени редица хербициди. Подходящи са „Раундъп“ (1200 мл/дка) и всички други хербициди с активно вещество глифозат, „Глин 75 ДФ“ (5 г/дка). Ефективността от използването им зависи от редица фактори като атмосферна влажност, оптимална температура на въздуха, степен на задържане на хербицидите по повърхността на листата, скорост на проникване през повърхностния им слой и пренасянето им до коренищата и други. От съществено значение е и фазата на развитие на листата. Третирането с хербициди на частично разгъналите се листа (в края на юни) или на твърдите и гланцирани листа в края на вегетацията (през септември) дава слаб резултат.

Най-добър ефект от внесените хербициди се постига 15 дена след пълното развитие на листата на орловата папрат - средата на юли до края на август.

За получаване на висок хербициден ефект от решаващо значение е и колко време след третирането има регистриран валеж. При настъпил валеж час след третиране хербицидният ефект спада на 40 %, след два часа ефектът е 65 % и т.н. За да се постигне максимален ефект, са необходими най-малко 8-12 часа без гръжд.

Основен проблем при извеждане на химическата борба с орловата папрат е липсата на подходяща изпръскаща техника, способна да работи при наклонени и силно пресечени терени. На неголеми площи в близкото минало се използват гръбните моторни и лозарски пръскачки, работата с които е много трудна. През 80-те години на XX век в практиката навлязоха първите пръскачки за ултрамалкообемно пръскане - „Микрон Улва 8“. Използва се за внасяне на хербициди във

вид на маслен разтвор като „Раундъп“.

Тя е лека ръчна пръскачка, с големина на изпръскващите капчици 70 микрона. Пулверизаторът ѝ е ротационен и се задвижва от двигател с постоянна скорост от 8 батерии тип R-20. В работно положение пръскачката тежи 2.6 кг. Ширината на напръскване е 3 метра. Производителността е 2-3 дка/час. С едно зареждане на пръскачката с батерии могат да се напръскат около 20 дка. В последните години изпитвахме усъвършенстваната пръскачка от този тип „Улва +“. Тя работи с по-малко батерии (4-5 броя), с които се постига 20 часа ефективна работа. Производителността ѝ достига 10 дка/час.

Внасянето на хербициди чрез ултрамалкообемното пръскане има редица предимства пред обикновеното пръскане. Пръскачката е лека и лесно се обслужва. Хербицидите не се разреждат с вода и така отпада необходимостта от извозване на вода. С пръскачката могат да се третираат и най-недостъпните за наземна техника и вертолети площи.

С успешно изведената борба с орловата напрат през първата година завършва и първият етап по пътя към крайната цел - усвояване на освободените от плевелите площи. През втората и следващите години започва постепенното възстановяване на тревостоя. Наблюденията показват, че на практика е малко вероятно пълното унищожаване на орловата напрат. Повторното заплевеляване е неизбежно, ако не се възстанови тревостоят на тези площи, като тревната продукция е в пряка зависимост от плътността на това заплевеляване. След почистване на площите от плевела, продуктивността и качеството на тревостоя първоначално са ниски.

Усвояването на освободените от орлова напрат площи може да се осъществи както чрез възстановяване на естествения тревостой, така и чрез създаване на изкуствен тревостой.

Бързото възстановяване на естествения тревостой може да се осъществи чрез комбинирано минерално торене и варуване, съчетано с борба срещу възстановяващата се орлова напрат. Най-напред трябва да се пре-

махнат от площите унищожените растения от орлова напрат (сухата надземна маса). В освободените от плевела площи преобладават житните треви - обикновена полевица, лъжлива червена власатка, сагина, медовица. От бобовите треви се срещат единични растения от звездан, фий и други. Най-голям дял от тревостоя заемат разнотревите, основни видове от които са ливадната метличина, червеният кантарион, белият равнец и други. За бързото възстановяване на тревостоя от основно значение е правилното торене, а при установено силно вкисляване на почвите, и варуване. При ежегодно торене с N, P, K в оптимални норми, добивите се по-

вишават 2-3 пъти. Делът на бобовите и житните треви се увеличава, а разнотревието намалява. В резултат на проведеното торене на втората година след изведената борба естественият тревостой покрива над 90 % от почвената повърхност при рязко подобряване на качеството на фуражните треви. Вложените средства за борба с плевела и проведеното торене се възвръщат още на втората година, като се постига стопански и екологичен ефект.

Най-подходящите тревни смеси за засяване на площите са: тръстиковидна власатка и касубска глушина; бяла дотелина и червена власатка; ежова главица, червена власатка, червена дотелина и звездан; ливадна метлица, червена власатка, тръстиковидна власатка и касубска глушина.

При използване на касубска глушина в тревните смеси най-високи добиви се получават при засяването ѝ в комбинация с тръстиковидна власатка.

Промените в ботаническия състав на тревостоя след директно засяване с тревни смеси са най-големи през първата година, като това изменение продължава през следващите две години.

Отказът от борба с орловата напрат в ливадите и пасищата от предпланинските и планинските райони на страната би довело до превръщането им в пустеещи земи.

Важно е да се знае:

- Не трябва да се коси и да се допускат животни на пасището поне 14 гена след пръскането на орловата напрат с хербициди (период, достатъчен хербицидът да проникне от листата в коренището).
- Не трябва да се пръска, ако има пчели на паша.
- Не трябва да се пръскат пътеки, по които преминават хора.
- Трябва да се слагат предупредителни табели за извършеното третиране особено на места, където растат ядовити горски плодове (малини, къпини, боровинки и др.) и има опасност от отравяне.
- При използване на пестициди винаги внимателно да се четат надписите с указанията на етикетите и да се спазват посочените от производителя дози.

TECHNO 2010 FOREST

Специализирано изложение
за лесовъдство, горска
техника и технологии

23 - 27 март

ИНТЕР ЕКСПО ЦЕНТЪР (ИЕС)

БУЛПРОФОР
тел./факс: (02) 952 11 35
www.bulprofor.org

АГЕНЦИЯ БУЛГАРРЕКЛАМА
тел.: (02) 9655 304; 9655 220
www.bulgarreklama.com

СПЕЦИАЛИЗИРАНА ИЗЛОЖБА

TECHNOMebel

23 - 27.03.2010

МАТЕРИАЛИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ ЗА ДЪРВОПРЕРАБОТВАЩАТА И МЕБЕЛНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ

Организатори:

Агенция **БУЛГАРРЕКЛАМА** ЕООД

тел.: (02) 9655 304, 9655 220

www.technomebel.bg

**ИНТЕР
ЕКСПО
ЦЕНТЪР
(IES)**

**БРАНШОВА КАМАРА НА ДЪРВООБРАБОТВАЩАТА И
МЕБЕЛНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ**

тел.: (02) 963 42 99

www.timberchamber.com

Гората в българските пословици и поговорки

Пословиците и поговорките са най-често кратки изречения, които изразяват обобщение в сбита форма. Рязка граница между тях трудно може да се приеме, но се смята, че обикновено пословиците изобразяват действие, а поговорките - предмет; пословиците са двусъставни, цялостно клиширани изрази, а поговорките са едносъставни, частично клиширани изрази.

Наследството, което имаме в този жанр, съдържащо се в многотомните издания на „Сборник за народни умотворения, наука и книжнина“, сборника на Любен Каравелов - „Паметници народного бита болгар“, в по-малки сборки и най-вече в „Български притчи, или пословици и характерни думи“ на Петко Славейков, разкрива дълбоката мъдрост на народа ни, неговия горд и несломим дух, стремежа му към красота и нравствени добродетели. Най-пълна картина за този народен гений днес ни дава споменатият по-горе сборник на П. Славейков, макар и не всички (15 000) пословици и поговорки, които той е събрал от различни краища на България, да са достигнали до нас - една част от тях са изгорели при пожар в Стара Загора, друга са потънали заедно с дисагите му в Дунав, а трети са се погубили по прашните архиви на Министерството на просвещението, от което той е искал съдействие за отпечатване.

Това, което е достигнало до нас, показва, че в народните притчи гората е свързана с дивото, с необузданото, с тайнственото. Беда-та в населеното място се сравнява с бедата от гората: *Ако в гора - вуци, в село - турци*. Вълкът е страшното животно от гората, което представлява опасност за селото, а пък турците и гърците са в селото: *В гората - вълци, а в града - гърци*. Те са другата напа-ст, която се сравнява именно с тази в гората: *В гората - вълци, а в село - вълхви*; *Ако в гора - вълци, ако в черква - гърци*; *Гора без вълци не бива*; *В гората - мечки, на пътя - пречки*. Гората е страшна и опасна и може да погуби човек: *Отишел в пусто горе тилилейско* - казват за някого, който нахалост прави нещо и делото му или той ще останат празна, загубена работа. *Сам Саманда у гора зелена*. Гората е страшна и крие изненади дори сама за себе си: *Гората се бои пак от нея си*; *Гората не плаче от желязото, ами от гръвите*.

Отиде попа в гората - тоест „не го чакайте“, „вятър работа“. Или: *На скъпцеца парите ходят все по гората* - казват за този, който се скъпи за евтини неща и му пропадат парите. За човек, който напразно е вършил нещо, без ум, казват: *Ходил да носи дърва в гората*. В гората може да се прояви дивото, необузданото, неопитоме-ното и за това за този, който е див, невъзприемаш, невъзпитан, казват: *Като че в гора е расъл* - „човек, който да не е чул и видял, да не знае и да не отбира от нищо“ (вариантът на П. Славейков); *Като в гората да е расъл, Сякаш иде от гората, В гората расло, трева пасло* (при Найден Геров). Аналогични са и пословиците, в които лаконично се сравнява такъв човек с дърво: *Блъсни габър* (според Славейков - „човек, който не смята къде ходи и какво прави“); *Блъсни грян* („захласнат някой човек“), или *Бутни трън*.

В гората ходят хайдутите, разбойниците, „айдучите“, които са вършили лоши дела и отиват в нея да се укрият. *Гората ли питах за хайдутите* („на еди кого си предлагаш нещо, за него свойствено, а ти мислиш, че не го познава“), което е аналогично на *На краста-вичар краставици да продаваш*. Този, който е намерил подслон в гората, казва: *Шума ми е майка*. Гората е убежище за онзи, който иска да се укрие, да избяга: *На беглецът окоето в гората*; *За беглеца гората е света гора*.

Гората е тази, която те чува, разбира тайните ти, усеща намерени-ята ти, знае какво мислиш и чува какво говориш: *Поле очи има, а*

гора уши има; *Гора уши има, а поле - очи* и *Гора уши и мрак очи* (варианти у Н. Геров). На гората можеш да изплачеш болката си: *Кажи го на гората да ти олекне*. Гората е строга и навъсена: *На-въсил се като Стара планина*. Но тя също може да бъде уязвима, ранима, страхлива. Опасност за нея представляват огънят: *От ис-кра гора се запала*; *Покрай сухото дърво гори и суровото*; брад-вата: *Гората не плаче от секирата, ами от държалото*; *Гората не плаче от топора, ами от топорешката*. Тя и сама за себе си може да представлява опасност - дръжката на брадвата е напра-вена от нейно дърво: *Гората не плаче от желязото, ами от дър-вите*.

За силните и гласовитите певци се казва: *От гласа му и гора се залюля*, а за глупака, който е измамен, не остава нищо друго, освен „да хване гората“: *Дай си, мъжо, жената, а ти хвани /уги/ забий се /в гората*. Този израз много често се използва и днес в разговорната реч, когато някой е в безизходица и казва: *Ще хва-на гората*. Но глупавият, елементарният човек като че ли само то-ва заслужава: *На ти, горо, говево!* Когато се върши нещо не на място, пак се сравнява с гората: *В гората дялат, а в селото па-дат треските*; *В гората дялат дървото, в селото пагат иве-ръето*. В отговор на някого, според когото няма нещо, което всъщ-ност го има в изобилие, казват: *Сред гората клечки няма*. За ня-кого, който много лъже и не трябва да му се има вяра: *Ако слушаш еди кого си, ще ловиш по море зайци, а по гора - риба*.

В българските пословици и поговорки наред с представянето на об-раза на гората като тайнствена, тъмна, грозна, се среща и велича-ене на гората: *Света гора има, а свето поле няма*. За добрата, ум-на жена казват: *Женица - света горица*. В благословии се спомен-ава с пожелание за дълголетие: *Да остарееш, да побелееш ка-то Стара планина*. В гората не всички дървета са хубави - прави и здрави, в нея се срещат и криви и сухи дървета - добро без ло-шо няма: *Гора без криво дърво бива ли?*; *Гора без сухо дърво не бива*; *Гора без вълци не бива*.

В пословицата *Гора с гора, челяк с челяка* българинът изразява схващането, че гората има свое постоянно място, че е невъзмож-но да се премести и промени, и обратно за хората: *Гора с гора се не става, човек с човека се става*; *Гора с гора се не събира, чо-век с човека се събира*.

От направения преглед, главно върху „Български притчи или пос-ловици и характерни думи“ на П. Славейков, се вижда, че образът на гората е служил за формулировка на много неща, явления, ка-чества в живота на българина, което е израз най-вече на неговото отношение към нея като една от великите тайнствени сили и тери-тории по нашите земи.

Нонка КРЪСТЕВА

СУШИЛНИ ЗА ДЪРВЕСИНА
КОТЛИ ПРОМИШЛЕНИ
ОТОПЛЕНИЕ

ПАЗАРДЖИК
КЛИМАТЕТ

0898 61 45 81 WWW.KLIMATET.COM

Двадесет години в Европа! Юбилейна промоция на **Wood-Mizer**

●Фирмата **Wood-Mizer** отбелязва със специална промоция 20-годишнината от началото на своята дейност в Европа. Шест модела банцизи - на специални цени!

В галечната 1990 г. малък филиал на американската компания Wood-Mizer Products, разположен в центъра на Полша, започва да сглобява хоризонтални банцизи за трупи за пазарите в Европа от компоненти, доставени от завода-майка в САЩ.

За 20 години този филиал се превърна в крупно промишлено предприятие, в което всяка година се произвеждат до 2000 отделни машини и няколко милиона метра банцизови ленти за страни от Европа, Азия и Африка. Сега вече 90 % от продукцията се изработва в Европа с помощта на най-модерно оборудване. Производството на ленти е сертифицирано по ISO 9000, а Wood-Mizer е една от първите фирми, получили този сертификат.

Изминалата 2009 г., независимо от икономическата криза и намалелите

продажби, се оказа благоприятна за фирмата в един друг смисъл. В отсъствието на огромния натиск от поръчки от предходните години, мениджърите на европейския завод на Wood-Mizer огледаха целия производствен процес, оптимизираха го и внедриха системата LEAN, промениха и философията на някои от продуктите. Стана възможно съществено намаляване на себестойността на банцизи на Wood-Mizer, без това да е за сметка на качеството им.

За Wood-Mizer стана традиция да поделят печалбата от спестените разходи в производството с верните клиенти на търговската марка. През тази юбилейна година фирмата предлага специални цени на шест модела банцизи. За промоционалната акция са избрани най-популярните машини на Wood-Mizer, които са подходящи както за започване на собствен бизнес, така и за разширяване на вече съществуващо производство.

Най-малкият модел банциз LT 10 - за производство на фасонирани материали за собствено потребление. Най-евтиният начин да произведете дъски - това е LT 10. Той е с електродвигател 5.5 kW и сглобяема рама. Машината има приложение в личното стопанство или ферма. LT 10 е компактен, лесно се демонтира, удобен за съхранение в гараж или стопанска сграда. Малко подходящ е за производство на фасонирани материали за продажба.

Моделът LT 15 е добре известен в Европа: той е оборудван с електродвигател 7.5 kW и рама от три секции, като дължината на всяка секция е 1950 мм. Подходящ е за дребния бизнес и при започване на собствено производство.

Моделът LT 20B е новоразработен и се предлага за пръв път на българския пазар. Той е подходящ за средния бизнес. Основната рама се състои от три масив-

ни секции с дължина по 2700 мм, електродвигателят е с мощност 11 kW, подаването за рязане е с електрическо задвижване. Стандартното оборудване включва също две устройства: за автоматично задаване на дебелините и за белене на кората непосредствено преди лентата. Моделът LT 20B е пуснат на пазара едва през 2009 г., но поради много благоприятното съотношение цена/възможности вече се радва на значителна популярност.

Моделите с пълна хидравлика LT 20, LT 40 и LT 70: Това са машини за промишлено производство в по-големи обеми и осигуряват много високо качество на разбичване. Те са с различна мощност на основния двигател, респ. различна производителност. Стандартната допълнителна окомплектовка и при тези машини включва устройства за задаване на дебелините и за белене на кората.

Като предлага тези 6 модела банцизи на промоционални цени, фирмата Wood-Mizer силно се надява да може да помогне на онези предприемачи, които при все още трудната и несигурна икономическа ситуация могат да използват възможностите на пазара и като професионалисти виждат новите хоризонти за развитие.

Може би е дошло отново време за инвестиции. Научи цените и действай!

Официален представител за България:

Екотехпродукт ООД
София 1186
ул. „Стар Лозенски път“ 38
тел./факс: 02/979 17 10,
тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59, 0899 133 107
office@ecotechproduct.com
www.wood-mizer.bg

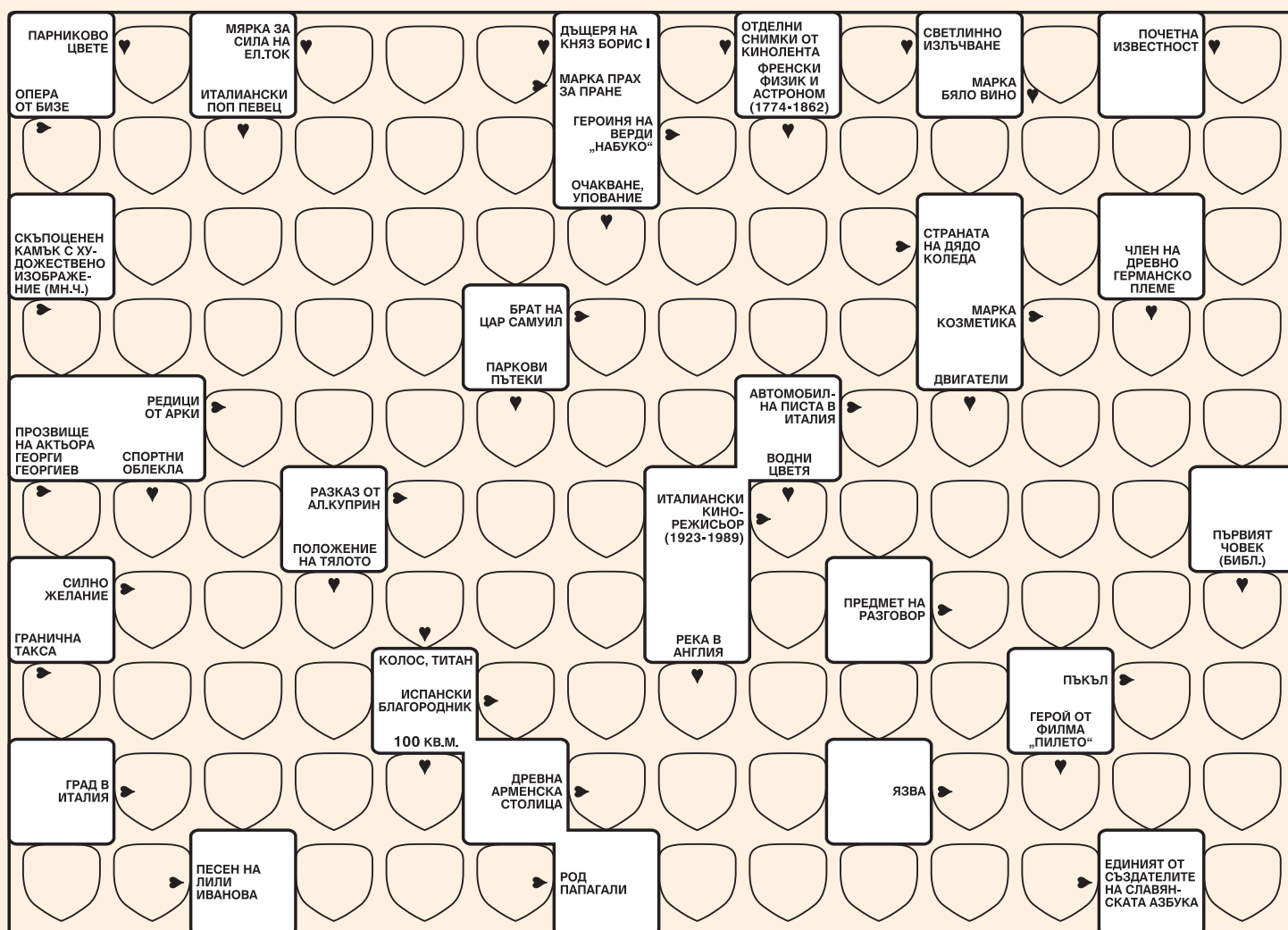
Иван Костов. Изборно-сечищно стопанисване на горите във Вътрешна Странджа, ДИМАНТ. Бургас, 2009, 233 с.

Монографичният труд на г-р инж. Иван Костов, автор на повече от 70 заглавия, от които четири са книгите, е посветен на природосъобразното и устойчивото стопанисване на горите във Вътрешна Странджа, основано на изборно-сечищна форма.

След 1992 г., когато България прие последователно всички международни и европейски критерии за устойчиво и природосъобразно управление и стопанисване, гората се разглежда като елемент на горските екосисте-

ми. В качеството си на доминиращ елемент тя трябва да създава условия за постоянно участие, развитие и подобряване на състоянието и на останалите компоненти на екосистемата. Горите във Вътрешна Странджа са предимно гъбови и подгържането им в устойчиви, природосъобразни и разновъзрастни формации изисква подходящи лесовъдски системи и сечи. Всичките горски стопанства от Вътрешна Странджа са в границите на Природния парк „Странджа“, което подсказва, че има известен конфликт между екологичния принцип в стопанисването на защитените територии и финансово-икономическия аспект на горските стопанства.

Книгата съдържа три раздела, в които се разглеждат изборно-сечищното стопанисване, досегашните методи на стопанисване и ползване на горите и котловинно-изборната (подобrena групово-изборна) сеч.

РЕЧНИК: АБИГАЕЛ, АЛЕМАН, АНИ, АНК, БИО, ЛЕОНЕ

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 1/2010:

ВОДОРАВНО: Мач. Мерилин Монро. Сорин.Обсег. Демон. Саар. „Ала“. Естет. Ла. Винт. Комар. „Аполонида“. Матрак. Ноти. Рац. Заводи. Теорема. КНОР. Оля. Видиа. Ни. Ми. Лар. Кан. Златарица. Каолин. Силон.

ОТВЕСНО: ДАВ. Том. „Веселина“. „Елиза“. Роман. „Троя“. Ло. Мир. Тарар. Бал. Алине. Пацев. „Ти“. Чин. Скок. „Милан“. Стол. Зидар. ОМО. Емона. Ирис. Обстановка. Ци. АНСА. „Ритон“. Кал. „Реал“. Дидона. Дограма. Иренин.

Изследователската станция, притежаваща сертификат за управление на качеството съгласно изискванията на ISO 9001:2008, към **Учебно-опитно горско стопанство в Кржтини, Чехия, производител и износител на горска техника, ПРЕДЛАГА НА БЪЛГАРСКИЯ ПАЗАР:**

Машины за лесокултурната дейност:

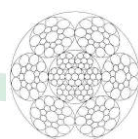
- дискова фреза TPF-1N
- двудискови фрези TPF-2 и TPF-2V
- фреза FF FV 4088
- лесопосадъчни машини RZS-1 и RZS-2

Машины за извоз на дървени материали:

- еднорабанна тракторна лебедка GOLEM 431
- тракторна въжена система LARIX KOMBI H
- горска въжена линия LARIX LAMAKO
- горска въжена линия LARIX 3T
- горска въжена линия LARIX HYDRO
- горска въжена линия с процесор SYNCROFALKE
- Вагонетки за ВЛ: KOS-31, VLN, DOL, HORIZONT, SHERPA.

Друго оборудване:

- фургони за горски работници
- Въжета и отклонителни ролки
- Въжета PYTHON за въжени линии
- Високоякостни чокери
- текстилни ленти

За контакти в България e-mail: larix_krztiny@abv.bg.

Research Station

Training Forest Enterprise Masaryk Forest Křtiny

Mendel University of Agriculture and Forestry Brno

Křtiny 175 / 679 05 Křtiny, Czech Republic

tel. +420 516 428 811/ fax +420 516 439 339/e-mail: vyzkum@slpkrtiny.cz, www.forestmachinery.cz

IČ 62156489 / DIČ CZ62156489, Bank conn.: č.u. 433631/0100, Bank: Commercial Bank Corp., subsidiary Blansko

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg